

04.11.2008 - שיעור מס' 1.

חומר לקורס גם באתר רשות ההגבלים העסקיים

נושאי הקורס (הרשימה אינה מלאה).

1. מבוא- המטרות המרכזיות והחיוניות של תחום ההגבלים העסקיים. מה הנחיצות של ההגבלים העסקיים? מדוע הנושא שייך לחוקי הגנת הצרכן? ועוד.
2. נעסוק בדרכים בהם ההגבלים העסקיים מפקחים על התחרות. יש שלושה מישורי פיקוח של ההגבלים העסקיים.
 - 2.1 פיקוח על קרטלים (הסדרים כובלים) - פרק ב' לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 (להלן: "החוק").
 - 2.2 פיקוח על התנהגות של בעלי מונופולין. - פרק ד' לחוק
 - 2.3 פיקוח על מיזוגים בין חברות – פרק ג' לחוק.

פיקוח על קרטלים (פרק ב' לחוק).

3. פיקוח על הסדרים כובלים (קרטלים) נעמוד על המונח הסדר כובל .
4. חוק ההגבלים הוא חוק תלת מפלסי – יש אכיפה פלילית, אזרחית ומנהלית. נראה שקווי התפר אינם ברורים.
5. הליך של הסדר כובל וההליך להכשרתו – מתן אישור להסדר כובל – ס' 14 ס' 9 ס' 10.
6. מתי חילופי מידע מגיעים לכדי הסדר כובל.
7. קו התפר בין התנהגות עסקית מקבילה – להסדר כובל.

פיקוח על התנהגות של בעלי מונופולים. (פרק ד' לחוק)

-
8. מיהו בעל מונופולין מפר.
 9. הכרזת המונופולין.
-
10. שאלת הסנקציות על המפר – גם כאן מבנה תלת מימדי – סנקציות פליליות, מנהליות ואזרחיות.

פיקוח על מיזוגים בין חברות (פרק ג' לחוק).

11.

.....

.....

12. האם חל דין מיוחד על מיזוג של חברה בקשיים ? – למשל קלאב מרקט עשתה מיזוג שלא היה עובר דיני הגבלים עסקיים רגילים אלמלא החברה הייתה בקשיים.

13.

סמכויות הממונה על ההגבלים העסקיים

סמכות לתת פטור לאשר מיזוגים ועוד...

סמכויות בית הדין להגבלים עסקיים (המחוזי בי-ם בישבו כבית דין להגבלים עסקיים – מהווה ערכאת ערר על החלטות הממונה על ההגבלים העסקיים).

אכיפה בשלושת המסלולים (ראה גם עמ' 12).

אזרחי – שני מסלולים :

ראשית - אכיפה אזרחית פרטית רגילה – ס' 50 קובע שמדובר בעוולה בניזיקין. בארה"ב מרבית האכיפה נעשית בשדה האזרחי – המחוקק מתמרץ זאת וקבע בחוק פיצוי משולש = פי שלוש מסכום הנזק. זאת לאחר שהוכח הקשר הסיבתי. אין לזה אח ורע בחקיקה בישראל. אצלנו מרבית האכיפה היא בתחום הפלילי והמנהלי.

שנית – באמצעות התובענות הייצוגיות – חלק נכבד מהן כולל גם עוולות בתחום ההגבלים העסקיים. זאת יכולה להוות עילה להגשת תביעה ייצוגית. בעבר, היה פרק מיוחד בחוק ההגבלים העסקיים שעבר לחוק תובענות הייצוגיות כשזה האחרון נחקק.

פלילי – ס' 47 לחוק- להפרות של הגבלים עסקיים יש גוון פלילי. נשאלת השאלה מהו התפר מתו מדובר בעוולה אזרחית ומתי מדובר בעבירה פלילית.

אחריות נושאי משרה – בשנת 2000 נוסף סעיף 47 א לחוק. לפיו, אם מתקיימת עבירה בנסיבות מחמירות תקרת הענישה מגיעה לחמש שנות מאסר.

מנהלי – מסורה בעיקרה לרשות להגבלים עסקיים ומיעוטה לבית הדין להגבלים עסקיים. נעסוק גם בצווים שמסדירים את הפעילות.

מבוא

בארה"ב תחום הפיקוח נקרא antitrust law – בעבר לחברות כמו גנרל מוטורס, פורד ועוד היה כוח אדיר. בסוף המאה ה 19 הובן שיש להגביל את כוחם לצורך הגנת הצרכן וכן לצורך הגנה על הדמוקרטיה, היות שניתן להמיר כוח כלכלי לכוח פוליטי (הקשר בין הון לשלטון). מכאן החלו לצמוח דיני התחרות בארה"ב, כאשר לכולם קוראים antitrust law. החוק הראשון הוא חוק שרמן, ע"ש הסנטור שכתב אותו, חוקק ב 1890. רק **הקנדים** הקדימו את ארה"ב וחוקקו קודם לכן חוק בעניין ההגבלים העסקיים.

החוק אצלנו אינו מבוסס רק על הדין בארה"ב אלא גם על האיחוד האירופי. השם המתאים לתחום הפיקוח הוא דיני התחרות. שם זה מייצג נכון יותר את מה שמשקף החוק. חוק ההגבלים העסקיים הוא שם פחות מוצלח ופחות משקף. השם נובע מסיבות היסטוריות של החוק האנגלי.

באיחוד האירופי - ס' 81 באמנת רומא (1957) עוסק פיקוח על קרטלים. ס' 82 בפיקוח על בעלי מונופולין ובשנת 1990 הוסיפו את תקנות המיזוגים. האירופאים הבינו שכדי להשיג שוק אירופי משותף לא מספיק לבטל מיסוי אלא גם לפקח על התחרות ולהגן על הצרכן האירופי. לפיכך אמנת רומא שהיא ברמה חוקתית באירופה עוסקת באכיפת התחרות.

אצלנו - חוק ההגבלים (הישן) בישראל נחקק לראשונה ב-1959. לפני כן עסקה מעט בנושא פקי סדרי השלטון והמשפט. ב-1988 נחקק החוק החדש שתקף עד היום. מאז נעשו 10 תיקונים כשהמשמעותי הוא תיקון 6 בשנת 2000.

אכיפה:

התחילה להיות יעילה בשנת 93 בערך עם מינויו של יורם טרומבוביץ לראש ההגבלים העסקיים. בתק' זאת, הרשות קיבלה תקציב ולבשה את צורתה המודרנית.

11.11.2008 - שיעור מס' 2.

שני נושאים ידונו היום:

1. המאפיינים הייחודיים של התחרות במשק הישראלי.
2. הגדרת שוק.

המאפיינים הייחודיים של התחרות במשק הישראלי.

תחום ההגבלים העסקיים שואב השראה רבה מארה"ב. יחד עם זאת האימוץ של ההלכות אינו אוטומטי ויש להתאימו למאפייני הארץ. המאפיינים הייחודיים של המשק הישראלי אינם מחמיאים לתחרות בישראל. המשק בישראל נמצא בבעיה כרונית של תחרות. יש הבעיות ייחודיות וחמורות במיוחד בישראל כפי שיוסבר:

ארבע מאפיינים מרכזיים לבעיית התחרות במשק הישראלי:

1. **המשק הישראלי הינו משק קטן small economy** – זה בה לידי ביטוי בכמות האוכלוסייה בארץ. עובדה זאת עושה אותו פחות אטרקטיבי משווקים אחרים. למשל, אם סמנכ"ל לפיתוח עסקי של חברה עם סניפים בכול העולם מחפש היכן לפתוח סניפים ובוחן את המשק הישראלי כאלטרנטיבה לעומת משקוים אחרים כמו פיליפינים או ברזיל ועוד. העניין העסקי באחרים אטרקטיבי יותר, בגלל הגודל.

הגדרה:

משק קטן: משק שכמות הביקוש למוצר או שירות שבו מסוגלת לתמוך ולפרנס כמות קטנה יחסית של ספקים.

לא ניתן לצפות שבמשק כמו בישראל יהיו יותר מ-4-3 ספקי סלולר, או יותר מ-2-1 ספקי חשמל. זה מגביל את כמות הספקים בענפי המשק השונים ויוצר הרבה אוליגופולים.

הגדרה:

אוליגופול = שוק ריכוזי = שוק שיש בו מעט מתחרים שלכל אחד מהם יש נתח שוק גדול. ביטוח, בנקאות, תקשורת, אנרגיה וכד, כל אלו מתאפיינים בכמות קטנה של המתחרים.

2. **מדינת ישראל מתנהלת כמו כלכלת אי – island economy** - בגלל הסיטואציה הגיאופוליטית באזור, שגורמת לכך שהחלק העיקרי של יבוא ויצוא מתבצע בים ובאוויר. לעומת מדינות נורמאליות בהם יש הרבה יבוא ויצוא יבשתי. לעובדה זאת יש אפקט שלילי בגלל מחירי ההובלה שמגדילים את מחירי הסחורות. הרפורמה בנמלים מנסה למזער את כשל השוק הזה. למעשה היצרנים המקומיים, כחול לבן, מוגנים יותר ויכולים להעלות את המחיר עד לאלטרנטיבת יבוא יקרה. למשל שוויץ שגם היא מדינה קטנה אין את הבעיה הזאת.

3. **המשק הישראלי הוא משק בעל סיכון ביטחוני** – מה שיוצר חוסר אטרקטיביות נוספת למשקיע זר.

4. **מעורבות ממשלתית** – מדיניות ממשלתית שמעודדת אי תחרות יכולה לבוא לידי ביטוי בכך שהממשלה מחזיקה במונופולים הגדולים במשק. הדבר היה בעייתי יותר עד לפני כ-20-15 שנה אז התחילה הפרטה. למשל חברת חשמל היא מונופול חזק במשק, במוצר שיש לגביו גיבוש קשיח. מי צריך לפקח על זה? המדינה, אבל הבעלים גם הוא המדינה וזה מאוד בעייתי. יש ניגוד עניינים - אם המדינה תלחם במונופול היא תפסיד גם ישירות וגם בעקיפין היות שהאג"ח הנמכרים בחול ירדו. יצרן חשמל פרטי ששוקל להתחרות בישראל צריך להתחרות במדינה עצמה ולא ביזם פרטי אחר. לפיכך זה גם מוריד את האטרקטיביות. גם עודף רגולציה לא טובה והכבדה חקיקתית גם היא פוגעת.

לאור האמור לעיל, יש בעיית תחרות במשק הישראלי ולא בכדי כשמסתכלים על החברות הגדולות בבורסה במדינת ישראל, רואים שהן נשלטות על ידי 30-40 משפחות, שגם חלק מהן לא ממש ישראלים. דווקא בסיטואציה כזאת יש משנה חשיבות בפיקוח של תחרות ואכיפה על תחרות. כל בעיה של תחרות שנוצרת, מועצמת בגלל המאפיינים הנ"ל. לפיכך, יש לכך השלכה על הדינים של ההגבלים העסקיים בישראל.

הגדרת שוק

זהו תמיד צעד ראשון בניתוח כשבאים לבחון אם יש הסדר כובל = קרטל – קודם בוחנים באיזה שוק אנחנו מודדים את הפגיעה התחרותית והאם היא עולה כדי הסדר כובל = קרטל

יש שלושת מישורי האכיפה בתחום ההגבלים העסקיים:

מונופולים = שימוש לרעה בכוח מונופולי.

קרטלים – תיאום בין שני גופים או יותר שפוגע בתחרות.

מיזוגים בין חברות = מניעת יצירת כוח מונופולי באמצעות מיזוגים .

לדוגמה - בנק לאומי קנה את "סופר פארם" - כיצד נתייחס לכך ? מיזוג בין מתחרים או לא ? -
כמובן שלא, לפיכך זה פחות בעייתי .
לעומת זאת, אם "סופר סל" רוצה לרכוש חלק מ"ניו פארם" ? - יש לבדוק את השווקים
הרלוונטיים.
האם חברת "ויסוצקי" היא מונופול או לא ? - ראשית יש לבדוק מהו השוק הרלוונטי?
אם השוק הרלוונטי הוא שוק התה, אזי יש מונופול. אבל אם הוגדר שהשוק הרלוונטי הוא שוק
המשקאות החמים - אזי "ויסוצקי" היא לא קרטל.

הגדרת השוק הרלוונטי מורכבת משלושה רבדים :

1. שוק המוצר הרלוונטי.
2. שוק גיאוגרפי הרלוונטי. (פירוט בעמ' 7 להלן).
3. חסמי כניסה entry barriers. (פירוט בעמ' 7 להלן).

1. שוק המוצר הרלוונטי

כולל את כל המוצרים בעלי "רמת התחליפיות הסבירה" = reasonable interchangeability test
למשל, אם יש תחליפיות סבירה בין תה וקפה זהו אותו שוק.
יש לכך מבחנים שונים :

1. "גמישות המחיר הצולבת" - המבחן העיקרי שהוזכר בפסיקה למדידת תחליפיות הוא
מבחן גמישות המחיר הצולבת (price elasticity - cross). מבחן זה בודק האם העלאה
מתונה במחיר של מוצר מסוים תהא כדאית עבור יצרן, או שמא בעקבות זאת יפסיקו
צרכנים לרכוש את המוצר שמחירו עלה ויחליפו אותו במוצר אחר (Hovenkamp, 103).
ההנחה היא, שאם בתגובה לעליית מחיר מתונה בשיעור של 10%-5% תעבור כמות גדולה
של רוכשים לרכוש מוצר חלופי, בהיקף רחב מספיק כך שליצרן לא כדאי יהיה להעלות
את המחיר, אזי מדובר במוצרים בעלי תחליפיות גבוהה, השייכים לאותו שוק.
2. מבחנים נוספים.

פסק הדין דו- פו, האמריקני שעסק בהגדרת שוק הצלופן U.S. v. E.I. du-pont, 351 U.S. 377, (1956) (76 S.Ct. 994)

בפסק הדין דו- פו נאמר שיש שלושה מרכיבים למבחן : 1. מחיר 2. שימוש 3. איכות.
שימוש - מוצרים יחשבו ברמת תחליפיות סבירה כאשר הם משתייכים לאותו שוק שירות או
מוצר = אם הם משמשים לאותם שימושים.
צריך גם שרמת המחיר וגם שרמת האיכות יהיו דומים.
למשל לא נכון להגדיר קבוצה כקבוצת שוק הרכבים. היות ש"מרצדס" ו"פיאט אונו" לא
משתייכים לאותו שוק מוצר.
לעומת זאת, כן נוכל להגדיר כקבוצות : רכבי מנהלים או רכבי משפחה.
מוקד הבדיקה הוא נק' המבט של הצרכן.
לרוב יש קורלציה בין מחיר ואיכות.

לפיכך בעניין "גימס אנד ריצרדסון" נקבע שלא ניתן להגדיר את שוק הקוסמטיקה כאחד. אלא יש לחלק לקוסמטיקה סלקטיבית – ממותגת, ולקוסמטיקה שאינה כזאת. מנגד לא נכון לחלק את השוק לפרוסות צרות מדי.

ההכרעה המשפטית בשאלת הגדרת השוק לעולם אינה מעשה בית דין, היות שההגדרה יכולה להשתנות מאדם לאדם או בהתייחס לתקופות שונות.

פס"ד דו פו – du-pont – נחשב שגוי מבחינת התוצאה הקונקרטית שלו בעיני רוב המלומדים. יחד עם זאת הוא התווה את המבחנים להגדרת השוק. השאלה הייתה האם חברת דו פו (מקרה הצלופן - כי דובר על נייר צלופן) – היא בעלת מונופול באספקת נייר צלופן בארה"ב. טענת דו פו הייתה שהשוק רחב יותר. זאת כדי לדלל את מעמדה המונופולי של החברה. נטען שהשוק הוא שוק מוצרי האריזה ולא שוק הצלופן. הם טענו שהשוק הוא כלל מוצרי האריזה, ולחילופין כלל מוצרי האריזה הגמישים. על השאלה הזאת, של הגדרת השוק, עמד כל המקרה. נכתבו 200 עמודים. אם השוק הרלוונטי הוא צלופן הרי שאין חולק שדו פו הוא מונופול. רשות ההגבלים העסקיים טענה שיש לצלופן מאפיינים שלא ניתן לחברם עם מוצרי אריזה אחרים. למשל, שהוא שקוף ומהודר. הם הביאו דוגמאות של מוצרים שלא ניתן להעלות על הדעת לארוז אותם במשהו אחר. כמו פרחים, סיגרים שוקולדים ועוד. בסופו של יום התקבלה עמדת דו פו ונקבע שהשוק הרלוונטי הוא מוצרי האריזה הגמישים. על כך הייתה ביקורת רבה למרות שפסה"ד הוא חשוב מאוד לעניין המבחנים של הגדרת השוק.

פס"ד ידיעות אחרונות.

ידיעות אחרונות הוכרזו כמונופול בשנת 98. אז חלש על כ 70% מהשוק, ועכשיו עוד עלה יותר. השאלה הייתה מהו השוק הרלוונטי?

ידיעות אחרונות טען שמדובר על שוק התקשורת כולו כולל רדיו, אינטרנט וטלביזיה. כך ניסו לדלל את כוחו של ידיעות אחרונות. לחילופין פילוח צר יותר הוא לראות את השוק הרלוונטי כשוק התקשורת הכתובה, להוציא רק את החלק של התקשורת הדיגיטאלית, הווקאלית, החזותית והאינטרנטית.

פילוח קטן יותר הוא לפלח בין שוק העיתונים היומיים לאלו שאינם על בסיס יומי בהם התוכן גם הוא שונה לגמרי.

פילוח נוסף הוא כזה המתבסס על שפה – יש 1.2 מליון דוברי רוסית.

פילוח נוסף הוא גם פילוח למגזרים למשל מגזר חרדי.

ביה"ד להגבלים עסקיים קבע שהשוק הרלוונטי הוא שוק העיתונים היומיים בעברית. כאמור, קביעה זאת אינה מעשה בית דין. זה נאמר בפסה"ד עצמו. נאמר שאם יחולו שינויים טכנולוגיים ניתן יהיה להגדיר את השוק הרלוונטי מחדש.

בפסה"ד נקבע שידיעות אחרונות הוא מונופול. קביעה זאת מכפיפה את החברה לחוקים וחישוקים רבים שאינם רצויים לחברה שמוכרזת כמונופול.

ביוני 2007 הוגש ערעור על הקביעה בעקבות כניסת החינמונים שמדללים לדעתו את השוק ומוציאים אותו מכלל הקרטל.

2. שוק גיאוגרפי רלוונטי

יש לבדוק גם באיזה טריטוריה מתקיים השוק.

- הארץ כולה – למשל, שוק העיתונות.

- אגד ערים-

- עיר- למשל, קולנוע לרוב לא מעניין מישהו מאשדוד שיש בתי קולנוע בחיפה. אילת נחשבת כשוק בפני עצמו בגלל שהיא מבודדת.

- יישוב/ שכונה –

לרוב ככול שהמוצרים זולים יותר, השוק הוא באזור קטן יותר

18.11.2008 - שיעור מס' 3.

3. חסמי הכניסה entry barriers

כל אותן המחסומים והמכשלות שצריך מתחרה חדש לעבור/ לצלוח כדי להיכנס לשוק.

למשל, אם צריך רישוי אזי הרישוי הוא חסם כניסה.

אם צריך זיכיון – זהו חסם כניסה.

יש שווקים של תשתיות שצריך השקעות הוניות כבדות.

יש מצבים שמכס הוא חסם

אם יש מונופול בשוק זה יכול להיות חסם. למשל חשמל בארץ .

עלויות שונות.

חסמי הכניסה לשוק

- רישיון / זיכיון.

- השקעה כספית (הונית) כבדה.

- מכסים (חסם בפני יבוא).

- קיומו של מונופול בשוק.

- מומחיות /מוניטין.

- עלויות הובלה/ כשר אחסון/ כישורים לוגיסטיים.

חסמי הכניסה בוחנים את הצד של ההיצע. לעומת, השוק הרלוונטי שבדק את הצד של הביקוש.

הסדרים כובלים – קרטלים. פרק ב' לחוק ההגבלים העסקיים

ס' 2 הוא שער הכניסה לחוק העוסק באכיפת התחרות והפיקוח על ההסדרים הכובלים = קרטלים. ההגדרה בס' 2 (ומעט בס' 5) מאוד רחבה. ההגדרה באה לתקן את ההגדרה הכושלת של ס' 2 לחוק הקודם. ועדת המיזוגים והקונגלומרטים שהוקמה במטרה לתקן את ההגדרה הישנה והיא עברה מקיצוניות אחת לשנייה. מהגדרה צרה ולא טובה להגדרה רחבה מדי שמטרתה לתפוס את כל ההסדרים שיש בהם משום קרטל או הסדר כובל, ולא להשאיר אף פתח מילוט שיאפשר לעקוף את החוק. על כך יש ביקורת.

ההגדרה בס' 2 א לחוק מורכבת מ 4 רכיבים:

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

2. הסדר כובל

(א) הסדר כובל הוא הסדר הנעשה בין בני אדם המנהלים עסקים, לפיו אחד הצדדים לפחות מגביל עצמו באופן העלול למנוע או להפחית את התחרות בעסקים בינו לבין הצדדים האחרים להסדר, או חלק מהם, או בינו לבין אדם שאינו צד להסדר.
(ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) יראו כהסדר כובל הסדר שבו הכבילה נוגעת לאחד העניינים הבאים:

(1) המחיר שיידרש, שיוצע או שישולם;

(2) הריווח שיופק;

(3) חלוקת השוק, כולו או חלקו, לפי מקום העיסוק או לפי האנשים או סוג

האנשים שעמם יעסקו;

(4) כמות הנכסים או השירותים שבעסק, איכותם או סוגם.

רכיב ראשון – הסדר.

מוגדר באופן רחב בס' 1 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 "הסדר" - בין במפורש ובין מכללה, בין בכתב ובין בעל פה או בהתנהגות, בין אם הוא מחייב על פי דין ובין אם לאו.

בחוק האמריקאי כתוב תיאום ולא הסדר – זאת הגדרה יותר קולעת. תיאום שפוגע בתחרות. הסדר זה יותר רחב מאשר הסכם. הסדר לא מחייב הצעה, קיבול וגמירות דעת. הסדר יכול להיות הסכם גינטלמני, קריצת עין ועוד.

האמריקאים אומרים שההסדרים הקשים ביותר היו על מפיות במסעדות. מספיק להרים טלפון לצד השני ולומר לו הבה לא נוריד את המחיר מתחת לסף מסוים – זה קרטל. זהו תיאום מחירים שהוא אבי הטומאה של ההסדרים העסקיים.

סעיף 5 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 :

5. קביעת קו פעולה בידי איגוד עסקי

קו פעולה שקבע איגוד עסקי לחבריו או חלקם העלול למנוע או להפחית תחרות בעסקים ביניהם, או קו פעולה כאמור שהמליץ עליו לפנייהם יראו כהסדר כובל כאמור בסעיף 2, ואת האיגוד העסקי וכל אחד מחבריו הפועל על פיו כצד להסדר כובל.

אם יש קו פעולה שהמליץ איגוד עסקי, זה בגדר הסדר כובל. למשל, הלשכה כשהיא קובעת תעריפי מינימום זה הסדר כובל. אבל ללשכה יש פטור על פי דין.

רכיב שני – קובע שההסדר צל בין בני אדם שמנהלים עסקים.

בעבר חלופה זאת הייתה ניסיון להימלט מההגדרה. היו שאמרו שהם לא מנהלים עסקים. אבל ההלכות של פס"ד מפעל הפיס ופס"ד קרטל המצות ועוד, קבעו שההגדרה מאוד רחבה והמקרים שלא יפלו להגדרת גופים עסקיים, הם למשל גופים פוליטיים בהסדרים שהם הסכמי עודפים. אלו לא קרטלים למרות שיש בהם הסכם אי תחרות. כי אלו לא גופים המנהלים עסקים ולא נכנסים להגדרת חוק זה. (יתכן שיש בעיות האחרות).

פס"ד דיון נוסף - טבעול נ' שף הים - מהחשובים בתחום. השופט חשין מנתח את החלופות של ההסדר הכובל ושואל עצמו מה אינם גופים המנהלים עסקים ואומר – למשל גופים פוליטיים. הסכמי הסתלקות מירושה – גם אם יש להם משמעות עסקית, זה בתוך המשפחה ולא יחשב הסדר כובל.

הייתה טענה של מלכ"רים (מוסדות ללא כוונת רווח), כמו מפעל הפיס שהם אינם גופים המנהלים עסקים.

בבית הדין להגבלים עסקיים עמד הסדר אי תחרות בין מפעל הפיס ואגודה למען החייל ומגן דוד אדום .

ההסדר היה אי תחרות קלאסי שאמר שמפעל הפיס והאגודה למען החייל חדלות מניהול תחרות בעניין ההגרלות.

יש שלושה שווקים הימורים – לא חוקי, בתחום הספורט, שלא בספורט. בתחום שאינו ספורט יש מונופול למפעל הפיס בגלל שהוא משלם כסף לאגודה למען החייל ולמגן דוד, כדי שלא יתחרו בו.

הטענה נדחתה, וההלכה אומרת שגם מוסדות ללא כוונת רווח הם גופים המנהלים עסקים לצורך החוק להגבלים עסקיים. מי שהוא צד להסדר כובל, לא משנה אם הוא ללא רווח או עם כוונת רווח הוא גוף המנהל עסקים. היות שלצרכן יש פחות אפשרויות לבחור בין אופציות להשתתף בהגרלה.

אמנם מפעל הפיס הוא ללא כוונת רווח, אבל יש הרבה אנשים שמתפרנסים ממנו, חלק מהם כפונקציה של הצלחתו.

הסדר הכובל הספציפי הזה אושר לבסוף בתנאים מסוימים. לפי סעיף 10 לחוק - לטובת הציבור.

שני הראשונים הם רחבים מאוד בהגדרתם.

רכיב שלישי – פגיעה בתחרות או עלול לפגוע בתחרות.

זה לב ההגדרה. מספיק שעלול לפגוע בתחרות.

אין צורך לוודאות קרובה או לסכנה מוחשית כפי שזה בעניין של חופש הביטוי. כאן די שיש חשש סביר כדי להיכנס להגדרה. לפיכך, גם הסכם אופציה, זכות ראשונים וכד' יכולים להיחשב הסדר כובל כי הם עלולים לפגוע בתחרות.

למשל, הסכם שהאחד ישווק לפלח שוק אחד והשני לפלח שוק אחר, יכול להיות הסדר כובל. גם פגיעה בתחרות עתידית ופוטנציאלית עשויה להיות הסדר כובל. אחת החקירות הייתה נגד חברת מלט ששילמה לספק מלט בחו"ל כדי שלא יכנס לשוק הישראלי. זאת פגיעה בתחרות פוטנציאלית.

רכיב רביעי – גם מי שאינו צד להסדר.

החוק בא להרחיב, ההסדר שפוגע יכול להיות בין הצדדים וגם בין מי שאינם צדדים להסדר. זה די ברור ומיותר לומר זאת.

למשל, יש הסדרי חרם – שני רוכשים מסכימים שלא לרכוש מספק מסוים. אם זה בתיאום זה הסדר כובל. (לא מדובר בחרם צרכנים שהוא מותר, אלא תיאום ספקים).

יש להבין, חוק ההגבלים העסקיים מתנגש עם חוק החוזים ומגביל אותו, כי הסדר כובל יכול להיות בחוזה והגבלתו פוגעת בכלל של חופש החוזים

דוגמאות שכיחות לקרטלים

1. תאום או קביעה של מחיר.
 2. הסדרי חלוקת שוק ואי תחרות.
 3. תאום היצע או איכות.
 4. תרמיות במכרזים.
 5. הנחיה או המלצה של איגוד עסקי לחבריו.
 6. כהונה במשרה צולבת בחברות מתחרות.
 7. שיתופי פעולה בין מתחרים ישראלים מחוץ לתחומי ישראל.
 8. סיכול כניסה מתחרה זר לישראל.
- הרשימה לא סגורה.

תאום או קביעה של מחיר - הקרטלים הקשים ביותר price fixing – המחיר הוא הרכיב התחרותי הבכיר ולעיתים הוא היחיד. במסגרת שיקולי הצרכן, המחיר הוא משמעותי ביותר. הגם שלעיתים הוא לא היחידי ולעיתים לא משווקים מחיר אלא איכות.

הסדרי חלוקת שוק ואי תחרות. - (הקצאת שוק) market allocation – יכולה להיות חלוקה גיאוגרפית - אחד משווק בצפון ואחד בדרום. הסדרי חרם על ספק.

תאום הצע או איכות. –

תרמיות במכרזים. – אחת המטרות של מכרז ציבורי לנהוג בשוויון כלפי המציעים, זה לא מעניין אותנו. המטרה השנייה היא למכסם את הרווח של בעל המכרז. אם המציעים מתאמים ביניהם את ההצעות הם מאיינים את מטרתו השנייה של בעל המכרז. לפיכך, תיאום הצעות במכרזים הם קרטלים קשים שבד"כ הצמיחו גם הליכי ס פליליים. למשל, חלקי חילוף מצה"ל - יש על זה רווח טוב והחברות שהתמודדו על המכרזים של צה"ל תיאמו הצעות, חילקו את השוק כך שלכול אחד נתנו משהו במחיר טוב. זה יכול להיות גם בצורת חלוקת שוק, כך שכל אחד מציע הצעה טובה על משהו אחר. פס"ד בזק נגד טלרד ותדיראן תקשורת - הן היחידות שיודעות לספק מרכזיות לבזק במשך שנים יצא ש 60% הלך לתדיראן ו40% לטלרד (או הפוך) - זה קרטל.

הנחיה או המלצה של איגוד עסקי לחבריו. – ס' 5 לחוק

כהונה במשרה צולבת בחברות מתחרות.

שיתופי פעולה בין מתחרים ישראלים מחוץ לתחומי ישראל.

סיכול כניסה מתחרה זר לישראל. – למשל, הסיפור של חברת מלט.

הגדרת הסדר כובל

- חזקות הכבילות מכוח ס' 2(ב).
- האופן בו ס' 2(א) ו 2(ב) משתלבים זה בזה.
- הסכמי תיאום מחירים [הגדרה רחבה של מחיר].
- מחיר מינימום/ מכסימום.
- תיאום אופקי/ אנכי.
- תרמיות במכרזים (bid rigging).
- קביעת מחיר ע"י איגוד מקצועי. [ס' 5].
- הסדרי חלוקת שוק. [ס' 2(ב)(3)].
- הסדרי מכסות והסדרים לתאום איכות. [ס' 2(ב)(4)].

ס' 2(ב) בא לשרת את ס' 2(א). הוכחת הפגיעה בתחרות היא קשה במיוחד בתחום האכיפה האזרחית. כדי להקל על ההוכחה נוצרו במשפט האמריקאי חזקות של פגיעה בתחרות. החזקות האלו עוסקות בנסיבות ומקרים בהם ניתן להסיק מאליו שיש פגיעה בתחרות אלו חזקות פרסה = מקרים בהם התחרות היא בהגדרה. אלו חזקות חלוטות והן מופיעות בס' 2(ב).

25.11.2008 - שיעור מס' 4.

כיצד בודקים אם יש פגיעה בתחרות?

ראשית לבדוק את השוק הרלוונטי, אח"כ לראות מה המצב לפני שעשינו את ההסדר הכובל ומה ההשלכה אחרי שעשינו את ההסדר הכובל.

יש בתחום ההגבלים העסקיים ובתחום ההסדרים הכובלים שלוש רמות של אכיפה :
פלילי, מנהלי ואזרחי.

את הפן הפלילי והמנהלי אוכפת רשות ההגבלים העסקיים – יש להם סמכויות, משאבים ושיקול דעת רחב. למשל, סעיף 46 נותן לרשות כוח וסמכויות רבות. יש לה סמכויות לעצור, לחקור, לעכב, לחלט חפצים, לפנות לכול גוף ולדרוש ממנו מידע, כולל הסמכות לדרוש מידע מצד ג', שלא לדבר על הצדדים להסדר, יש לה מאגר נתונים נרחב ושיתופי פעולה עם רשויות אחרות בגון רשות לניירות ערך ורשות המיסים.

במישור האזרחי – כשיש גוף צד ג' שרוצה להגיש תביעה אזרחית בגלל שהסדר כובל גרם לו נזק, הרי שסעיף 50 לחוק הופך כל הפרה של חוק ההגבלים העסקיים לעוולה בניזקין (יש סעיף דומה בחוק הגנת הצרכן).

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

50. עוולה בניזקין

דין מעשה ומחדל בניגוד להוראות חוק זה, כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 17.

על פי סעיף 2(א) ועוד, התובע צריך להוכיח מהו השוק הרלוונטי, שההסדר פוגע בתחרות ועוד. לרוב למישהו פרטי קשה להוכיח תביעה כזאת. אין לו את האמצעים והכלים שיש לרשות. לפיכך, באו החזקות בסעיף 2(ב) בכדי לסייע לתביעות באכיפה אזרחית. החזקות, אם אחת או יותר מהן מתקיימות, חזקה על אותו הסדר שהוא בגדר הסדר כובל הפוגע בתחרות. זה אומר שאין צורך להוכיח את הפגיעה בתחרות, אם מצליחים להיכנס לאחת החזקות בסעיף הקובעות כי ישנה פגיעה בתחרות.

רעיון זה נולד במשפט האמריקאי – שם זה נקרא חזקות פרסה. במשפט האמריקאי זהו יציר הפסיקה.

במקרים אלו המקרה הוא בלתי חוקי על פניו - איליגל פרסה – ולא צריך להוכיח שיש כאן הפרה.

בתחום הפלילי, בפרקטיקה (למרות שניתן לעשות זאת), רשות ההגבלים העסקיים לא נסמכת על סעיף 2(ב) בלבד, אלא שילוב שלו וס' 2(א). לא מסתפקים בחזקות בלבד.

בתחום האזרחי יש פסקי דין המסתמכים רק על החזקות.

יש 4 חזקות:

- חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07]. . .
- 2 (ב) מבלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) יראו כהסדר כובל הסדר שבו הכבילה נוגעת לאחד העניינים הבאים:
- (1) המחיר שיידרש, שיוצע או שישולם;
 - (2) הריווח שיופק;
 - (3) חלוקת השוק, כולו או חלקו, לפי מקום העיסוק או לפי האנשים או סוג האנשים שעמם יעסקו;
 - (4) כמות הנכסים או השירותים שבעסק, איכותם או סוגם.

1. **חזקת תיאום מחירים** – מחיר הוא רכיב תחרות משמעותי ביותר, הרכיב הבכיר והמרכזי בשיקולי הצרכן (אם כי לא יחיד). זהו אבי אבות הטומאה בעניין ההסדרים הכובלים.
2. **חזקת הריווח שיופק כתוצאה ממכירת השירות** - יש אומרים שסעיף זה מיותר והוא נובע ו/או מרחיב את 2(ב)(1) – כי כמעט תמיד היא תוצאה של תיאום מחיר.
3. **עוסק בהסדרי חלוקת שוק**. - יש סוגים שונים של הסדרי חלוקת שוק. לפי מקום מושבם של הצרכנים, לפי מעמדם הכלכלי, לפי סוגי סחורות, לפי מכסות ועוד.
4. **הסדרי איכות**.

חזקה מס' 1 - הסדרי תיאום מחירים.

הגדרות

- מחיר מינימום ומכסימום** – בהתאם למחיר התחרות.
- מחיר תחרות** - הוא מחיר של שוק חפשי = המפגש בין עקומת ההיצע לביקוש.
- מחיר מכסימום** נמוך ממחיר התחרות.
- מחיר מינימום** גבוה ממחיר התחרות. איך עושים זאת? ע"י תיאום מחירים – משמרים מחיר גבוה יותר ממחיר התחרות.
- 95% הם קרטלים של מחירי מינימום. קרטל מחיר מכסימום הוא מאוד נדיר.
- השאלה היא: האם ס' 2(ב)(1) חל גם על מחיר מכסימום?
- בחוק הישן היה כתוב במפורש שהוא חל גם על מחירי מכסימום.
- כיום, החוק לא אומר כלום על מחירי מינימום או מקסימום. שמדובר על מחירי מינימום זה ברור, אין בעיה. לגבי מחיר מכסימום יש שאלה, כי לכאורה, מחיר מכסימום מיטיב עם הצרכן כי הוא מוריד את המחיר.
- מבחינה לשונית אין בעיה החוק תופס גם את מחירי המכסימום.
- מבחינה מהותית יש דעות שונות, אבל, הדעה הרווחת היא שס' 2(ב)(1) חל גם על הסדר לקביעת מחירי מכסימום.
- המוטיבציה לעשות קרטל מחיר מכסימום היא לפגוע בעסקים שלא מסוגלים לשרוד בשיעורי רווח נמוכים ואפילו בהפסד. ההיסטוריה אומרת שהמחירים הללו הם לטווח קצר וזה מיועד

לפגוע בחלשים ולא להיטיב עם הצרכן. לאחר שהמתחרים החלשים נפגעים או הם סוגרים, אלו הנשארים מפצים את עצמם ועושים קרטל מחירי מינימום. קרטל מכסימום פוגע גם בקידום המוצר. אין מוטיבציה לפתח אותו, לשפר את איכותו, אין רצון לקדם את המוצר. אם יש קרטל מכסימום לא נותנים שירותים נלווים וזה פוגע בצרכן.

מחיר מומלץ – גם נכנס להסדרים כובלים, בעיקר אם הספקים נוהגים בפועל לפי המחיר הזה.

תיאום אופקי ותיאום אנכי

כשמדובר על הסדרים אופקיים ברור שזהו קרטל השאלה היא האם סי' 2(ב)1 חל גם על הסדרים אנכיים ?

הסדר אנכי – הסדר בין גופים שיש ביניהם סינרגיה עסקית – קשר עסקי – נמצאים על חוליות שכנות בשרשרת השיווק או הייצור של המוצר. למשל ספק ומפיץ, המפיץ מפיץ רק את מוצריו של הספק. לעיתים הרציונאל של הסדר אנכי הוא עסקי לגיטימי שאינו נובע מרצון להקטין תחרות. דוגמא - שטראוס/ עלית (הספק) והריבוע הכחול (המפיץ). אם יש בריבוע הכחול רק מוצרי של שטראוס/ עלית זהו הסדר אנכי.

הסדר אופקי – הסדר בין מתחרים. הסדר בין גופים שיש ביניהם סינרגיה עסקית גופים - הסדר בין גופים שנמצאים על אותה חוליה בשרשרת השיווק או הייצור של המוצר. אין ספק שחזקות הכבילות של סי' 2(ב) חלות על הסדרים אופקיים – הם תמיד פוגעים בתחרות. הרציונאל מאחוריהם הוא כמעט תמיד מניע אנטי תחרותי. אם כי לא תמיד, למשל, הסדר הסליקה בין הבנקים (מסלקה מאפשרת להפקיד שיק של בנק ב' בבנק א'), או הסדרי הכספומטים (שכל בעל חשבון בכול בנק שהוא יכול למשוך בכל כספומט) אלו מייעלים ומיטיבים עם הצרכן. כנ"ל הסדרים בין חברות ביטוח שמאפשרים לכספים לעבור ישירות בין החברות לחסוך כסף וטרחה ללקוח, וכן חישובי אקטואריה.

לעומת זאת, בהסדרים אנכיים יש גם רציונאל עסקי לגיטימי שאינו רק אנטי תחרותי. גם המחוקק מכיר בזאת, למשל, סעיף 3(6) פוטר ממערך האכיפה של הסדרים כובלים הסדרי הפצה אנכיים.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

3. הסדרים שאינם הסדרים כובלים

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.

.....

(6) הסדר בין רוכש נכס או שירות לבין ספק, שכל כבילותיו הם התחייבות הספק שלא יספק נכסים או שירותים מסויימים, לשם שיווק, אלא לרוכש, ובהתחייבות הרוכש לרכוש אותם נכסים או שירותים רק מהספק, ובלבד שהספק והרוכש, שניהם, אינם עוסקים בייצור אותם נכסים או במתן אותם שירותים; הסדר כאמור יכול שיהיה לכל שטח המדינה או לחלק ממנו.

כאמור, לעיתים, הרציונאל של הסדר אנכי הוא עסקי לגיטימי שאינו נובע מרצון להקטין תחרות, ולכן ככלל היחס להסדרים אנכיים יותר סלחני.

השאלה האם נכון להחיל את החזקות על הסדרים אנכיים ?

בפס"ד טבעול נ' שף הים, נקבע שהחזקות בס' 2(ב) הן חזקות חלוטות.

מבחינה לשונית ניתן להחיל את 2(ב) על הסדרים אנכיים.

השאלה היא האם זה נכון מבחינה מדיניות ?

דיני ההגבלים העסקיים חלים גם על הסדרים אנכיים על זה אין חולק כולל בפסיקות. יחד עם זה יש פסק דין אחד אצלנו (פס"ד אקסטל נ' קאלמא), ומספר פסקי דין בארה"ב שאומרים אחרת ומכרסמים בהלכה.

בפס"ד רע"א 6233/02 - אקסטל בע"מ נ' קאלמא ווי תעשיה, שיווק אלומיניום זכוכית ופרזול בע"מ ואח'. פ"ד נח(2), 635. מדובר בחברות בתחום האלומיניום. האחת יצרנית והשנייה מפיצה. בהסדר בניהם היה סעיף בוררות.

צד אחד הלך לבית המשפט בגלל שטען שיש הסדר כובל.

הצד השני אמר יש סעיף בוררות.

השאלה בפסק הדין הייתה: האם חזקת הכבילות של 2(ב) חלה על הסדרים אנכיים? היו שלוש דעות:

השופטת מרים נאור – גישה קלאסית - ס' 2(ב) לא מבחין בין הסדרים אנכיים לאופקיים. השופטת פוסעת בתלם הקלאסי של ההלכות שלפניה. אמנם היא אומרת שזה לא הבחנה נכונה, אבל אם המחוקק רוצה שישנה, ואין מקום לשינוי בדרך של חקיקה שיפוטית.

השופט טירקל – מקבל שס' 2(ב) לא חל על הסדרים כובלים אנכיים – הוא מתבסס על מאמר של פרופ' דוד גילה מאוני ת"א בו הוא מתאר את ההתפתחות במשפט האמריקאי אשר לא מחילות את החזקות על הסדרים אנכיים.

השופטת פרוקציה לא נכנסת כלל לשאלת ההגבלים העסקיים. היא סבורה שלא חשוב אם זה הסדר בכובל או לא, ולפי דעתה סעיף בוררות חל גם אם ההסכם לא תקף, היות שזאת בדיוק מטרתו, לקבוע דרך ליישב מחלוקות.

תיקון 9 לחוק ההגבלים העסקיים – תסקיר להצעת החוק (שנשארה בגדר של טיוטא). נכתב ע"י ועדת גושן.

גולת הכותרת של פעולת הועדה ושל הצעת חוק, היא שינוי בהגדרת הסדר כובל בס' 2(ב).

ההצעה הייתה להוסיף לס' 2(ב) את המילים - הסדר בין מתחרים. כך יוצא שהסעיף לא חל על הסדרים אנכיים. שינוי כזה לא "מחסן" הסדרים אנכיים, אותם עדיין ניתן לבדוק לפי ס' 2(א). כל שינוי זה עושה הוא שהחזקות לא תחולנה עליו ולא ניתן יהיה לתקוף הסדרים אנכיים בעזרת ס' 2(ב).

לסיכום: הדין המצוי הוא שסעיף 2(ב) (החזקות) חל גם על הסדרים אנכיים. אבל כאמור, יש כרסום באמור שבא לידי ביטוי בדעת השופט טירקל בפס"ד אקסטל נ' קאלמא ובהצעת חוק של ועדת גושן.

חזקה מס' 2 - חזקת הרווח שיופק כתוצאה ממכירת המוצר

סעיף 2(ב)(2) – כמעט תמיד חלוקת רווח יש לה הקשר לתיאום המחירים. חלוקת רווח היא פועל יוצא של תיאום מחירים. המונח מחיר מוגדר בס' 1 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988. "מחיר" - לרבות הפרשי הצמדה למדד או למטבע, ריבית, שיעורי תשלום ותנאי תשלום אחרים; וזה לא רשימה סגורה. גם אם שני ספקים מתאמים ביניהם "רק" את תנאי האשראי, גם תיאום זה הוא בגדר תיאום מחיר. היות שזה נכנס להגדרה הרחבה של מחיר המופיעה בסעיף 1.

חזקה מס' 3 - הסדרי חלוקת שוק

סעיף 2(ב)(3) – חלוקת שוק לפי סוג הצרכנים, מקום מושבם של הצרכנים, הסדרי מכסות.

תרמיות ותיאומים במכרזים

הם עשויים להיכנס לגדר ס' 2(ב)(1) אם מתאמים מחירים. ניתן לעשות זאת כך שכול אחד יקבל פריטים שונים. אבל במקרה זה גם השוק חולק וזה מנוגד גם לס' 2(ב)(3). תיאומים במכרזים הצמיחו הליכים פלילים. מדובר על מכרזים של המדינה. מטרה אחת ועיקרית של מכרז היא שוויון (שזה לא מעניין אותנו), והשנייה היא למכסם את הרווח לבעל המכרז. המכרז הוא טכניקה המאפשרת למוכר למכסם את רווחיו. מטרה זו מעניין את ההגבלים העסקיים, כי אם המציעים מתאמים את ההצעות במכרז, הם מאיינים את מטרת המכרז. בפס"ד מדינת ישראל נ' טגר – דובר במכרזים של משרד הביטחון – רוכשי אמל"ח תאמו מי יציע מחיר הכי גבוה לאמל"ח מסוים ומי יציע מחיר הכי גבוה למכרז השני וכן הלאה.

חזקה מס' 4 - הסדרים לויסות ההיצע

סעיף 2(ב)(4) – הסדרי מכסות ותיאום האיכות.

2.12.2008 - שיעור מס' 5.

חזקות הכבילות (המשך)

חזקה מס' 3 - הסדרי חלוקת שוק

סעיף 2(ב)(3) – חלוקת שוק לפי סוג הצרכנים, מקום מושבם של הצרכנים, הסדרי מכסות. למשל: הסדרי בלעדיות, חרם על מפיץ או מתחרה אחר, אי תחרות ועוד.

חזקה מס' 4 - הסדרים לויסות ההיצע.

סעיף 2(ב)(4) – הסדרי מכסות ותיאום האיכות. – בסעיף שני עניינים: רישא של הסעיף – **הסדר בלעדיות (מכסות)** – למשל "קרטל המרצפות" – לכל חברה היה חלק מהשוק, לפי כמויות. היה בורר (רואה חשבון) שבחן כל אחד שלא מכר יותר ממה שהוקצה לו. סיפא של הסעיף - **הסדר תיאום איכות** – כדי להקטין עלויות. גם קרטל לצמצום הפסדים הוא קרטל. "אנחנו מפסידים" אינו טענת הגנה. למשל "קרטל החשמל". המוטיבציה היא לתאם את איכות המוצרים – למשל "פס"ד המקרוני", שם ניסו לתאם את אחוז הקמח והפרוטאין במקרוני, ככול שכמות הקמח יותר גבוהה המקרוני יותר טעים ויותר יקר. לפיכך, רצו לתאם את האחוזים בין החברות.

נושא נוסף שנקבע בפסק הדין שאינו שייך לעניינינו בשלב זה הוא שקרטל יכול להיות גם מצד הרכש = מצד הלקוחות (להבדיל מצרכני הקצה). הגם ש95% מהקרטלים הם קרטלים מצד ההיצע = הספקים. החוק לא סוגר את הדלת בפני חרם לקוחות. חרם צרכני על חברות לא נחשב קרטל – אם הוא לא מונע מנימוקים כלכליים, אלא משיקולים חוקתיים, או שיקולי כשרות, או חוקי עבודה, או בריאות. אם המניע לא כלכלי והחרם הוא של צרכני הקצה, זה לא שייך להגבלים עסקיים. אבל אם הלקוחות אינם צרכני קצה, אלא לקוחות של חומר גלם כמו חברות המקרוניים שמיצרים מקרוני מהקמח הנקנה, זה יכול להיחשב כקרטל.

נחזור לעניינינו - עניין של תיאום איכות. סגירת סניפי הבנקים בימי שישי – אם זה מתואם זה קרטל. המניע היה לחץ של העובדים. הדילמה הייתה שכול בנק חשש להיות הראשון שיסגור ביום שישי, מחשש שהלקוחות יעברו לבנק אחר. הבנקים ידעו שזה קרטל, לפיכך, ביקשו אישור להסדר כובל מבית הדין להסדרים כובלים. הטענה הייתה שיש פגיעה בכמות ההיצעים של השירותים. במהלך הדיון אמרו הבנקים ננטרל את הפגיעה ובמקום 4 שעות של יום שישי נוסף שעות בימים אחרים. בית הדין קיבל את הטענה ואמר שעברו מהרישא של ס' 2(ב)(4) לסיפא שלו ויש פגיעה באיכות השירות. לפיכך, לא אושר לסגור באופן מתואם את הסניפים. בפרקטיקה התפתחה שיטה לפיה הבנקים עברו למתכונת עבודה של "חמש על שש" – הבנק פתוח כל השבוע ורק חלק מהעובדים עובדים, וכן חלק מהסניפים פתוחים וחלק לא. זה עלה יותר כי לשם כך צריך צוות עובדים גדול יותר.

קו התפר בין הסדר כובל פלילי לאזרחי

מתי הסדר כובל מגיע לכדי הסדר כובל פלילי?
השאלה יותר פרקטית ופחות אקדמית. השאלה האקדמית היא: האם זה הסדר כובל או לא? אבל ההרתעה הפלילית היא משמעותית יותר, ולמקרים קיצוניים היא מתאימה יותר. יש שאלה כללית: האם נכון שהפרות של חוקים כלכליים תיחשבנה כעבירה פלילית בנסיבות מסוימות? יש עבירות שאסורות מטבע בריאתן כגון רצח, אונס וכולי, לעומת עבירות כגון עבירות מס וכדומה שאינן מטבע בריאתן. האכיפה הפלילית הינה מאוד אפקטיבית, לפיכך לא ניתן לוותר עליה. אבל איפה הגבול? זה לא פשוט. מדובר בתורה שבעל פה, אין הכוונה בחקיקה. ס' 47 אומר: חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07]. .

47. עונשין [תיקון: תשנ"ו, תש"ס]

(א) מי שעשה אחת מאלה:

- (1) היה צד להסדר כובל שלא אושר כדין ושלא ניתן לו היתר זמני או פטור לפי סעיף 14 ;
- (2) לא קיים תנאי שעל פיו אושר ההסדר הכובל או שעל פיו ניתן ההיתר הזמני או הפטור, לפי הענין;

(3) לא הודיע על מיזוג חברות או עשה מעשה שיש בו משום מיזוג, מלא או חלקי, בניגוד להוראות פרק ג';

(4) לא קיים תנאי שנקבע באישור המיזוג;

(4א) ניצל לרעה את מעמדו בשוק לפי הוראות סעיף 29א, ובלבד שהוכחה כוונתו להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור..

(5) עבר על הוראה שניתנה לפי סעיף 30 או על צו שניתן לפי סעיפים 25 או 31;

(6) עבר על צו שניתן לפי סעיפים 35 או 36;

דינו - מאסר שלוש שנים או קנס שהוא פי עשרה מן הקנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 16 (להלן - חוק העונשין) וקנס נוסף שהוא פי עשרה מן הקנס האמור בסעיף 61(ג) לחוק העונשין (להלן - קנס נוסף), לכל יום שבו נמשכת העבירה, ואם היתה עבירה על פסקאות (1) או (3) - לכל יום שבו נמשכת העבירה לאחר שנמסרה הודעת הממונה כאמור בסעיף 43; אם היה תאגיד - כפל הקנס או הקנס הנוסף, לפי הענין.

(ב) מי שעבר על הוראה אחרת מהוראות חוק זה, דינו - מאסר שנה או קנס שהוא פי עשרה מן הקנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין וקנס נוסף לכל יום שבו נמשכת העבירה; אם היה תאגיד - כפל הקנס האמור או הקנס הנוסף, לפי הענין.

יש פסיקה שאומרת שיש להבחין בין רמות חומרה של עבירות, לא כולן מגיעות לכדי עבירות פליליות.

יש דמיון מסוים לחוק איסור לשון הרע. גם שם יש מישור פלילי ויש גם מישור אזרחי. אבל שם החוק מבדיל בין הפלילי לאזרחי במילה "במזיד". אם הוצאת הדיבה היא במזיד, זה יהיה פלילי. בארה"ב יש אבחנה בחוק בין פלילי לאזרחי. בישראל אין הבחנה בחוק.

בישראל יש לרשות ההגבלים העסקיים גם אכיפה מנהלית, לפיה יש להם סמכות רבה כולל סעדים מנהליים כגון פיצול חברה, פיצול מונופול ועוד.

קרטלים, מיזוגים ומונופול - כולם הם עבירות שיכולות להיות פליליות. יש גם עבירה של אי מילוי הוראות, שזאת עבירה כללית ולא דווקא של הגבלים עסקיים. למונופולין צריך כוונה לשם כך שתהייה פלילית, לשאר אין הבדל בין אזרחי לפלילי.

בארה"ב יש שיקולי העמדה לדין של ה DOJ בגרעין הקשה למשל:

1. תיאום מחירים אופקי (קרטל הויטמינים).
2. תיאומים הצעות המכרז.
3. חלוקת שוק אופקית. (archer daniels)
4. שילוב של כ"א מהעבירות הנ"ל עם עבירות מונופולין.

בארץ התורה שבעל פה מבוססת גם היא, בעיקר על אלמנטים אלו.
השיקול המרכזי להעמדה לדין כאמור בס' 62 לחוק סדר הדין הפלילי.

1. דיות הראיות. – זה שייך לראיות.

2. עניין לציבור.

עניין לציבור

1. מידת הפגיעות של הקרטל או המיזוג בתחרות.

2. גודלו של הציבור שנפגע מהקרטל או מהמיזוג הבלתי חוקי.

3. היקף הרווחה החברתית שנגרעה כתוצאה מהקרטל או מהמיזוג הבלתי חוקי.

שיקולי משנה לגבי העמדה לדין

1. אורכה של תקופת העבירה.

2. בוטות המחשבה הפלילית (הסתרה, הסוואה).

3. אפקטיביות העבירה (למשל קיום מנגנון פיקוח בקרטל).

4. דיווח יזום (מיוחד אם הביא להרשעות אחרים).

5. חרטה וכפרה. תחולת כללי ה leniency

ברשות ההגבלים העסקיים בישראל יש תכנית חסינות שמטרתה לתת חסינות לחבר קרטל שהסגיר את יתר חברי הקרטל. זה שונה מה"מלשינון" של מס הכנסה, כי שם ניתן שצד ג' יתלונן וניתן גם להתלונן בעילום שם. זה יותר דומה למנגנון של עד מדינה, לפיו, מוכנים למחול לעברייני אם מצליחים למנוע קרטל שלא היה ניתן למנוע וללכוד אותו בדרך אחרת. זהו שיקול תועלתני.

9.12.2008 - שיעור מס' 6.

קווי הגבול בין פלילי לאזרחי, בתחום ההגבלים העסקיים. (המשך).

בארה"ב יש ארבעה מקרים. שלושה מקרים קשים והרביעי הוא כוח מונופולי, בהם הסדר כובל יגיע לכדי עבירה פלילי. בארץ זה דומה אם כי לא כתוב בחוק.

קו התפר בין פלילי למנהלי עוד יותר משמעותי.

בארץ, יש לרשות ההגבלים הרבה סמכויות, אבל אין למשל סמכות להטיל קנסות כספיים.

המרצה מקווה שזה ישונה כי זה גורם למצב בו במקרים קלים, בהם ניתן להסתדר בקנס בלבד, צריך להגיע להליך פלילי, היות שאין פיתרון קל יותר.

דווח יזום (הסגרה) (הלשנה מבחינת המפר).

בארה"ב החלו בשיקולי תועלת לפיהם ניתן לפנות לחברי קרטל ולומר להם שאם יסגירו אותם לרשות, ותנאים נוספים שיפורטו בהמשך, המסגירים זוכים לחסינות. זה דומה למוסד עד מדינה, אבל לא זהה. הרעיון הוא שנותנים ל"דג קטן" חסינות ותופשים את ה"כרישים" הגדולים. יש על

זה ויכוח מוסרי אבל מבחינת היעילות, זה הוכיח עצמו בגדול. בארה"ב נתפסו קרטלים רבים בדרך זאת. המפורסם בהם הוא קרטל הויטמינים. זה היה מקרה של קרטל מוצלח בו חברה צרפתית הסגירה את החברות האחרות שהיו שתי חברות יפניות, אחת שוויצרית ועוד. הקנס המצטבר על קרטל זה הגיע ל 1.1 מלירד דולר.

התנאים בתכנית האמריקאית:

1. התכנית אינה עומדת למנהיג הקרטל.
2. הקרטל שבו מדובר נמסר לרשות בפעם הראשונה ע"י המוסר. – אם התחילו כבר חקירות לא יכול להגיע משהו ולהסגיר. אם למשל הייתה חקירה סמויה והגיע מסגיר שלא ידע על החקירה, אזי יש חסינות על הפרטים שקשורים לפנייה הראשונה. חשוב לבדוק בהתחלה אם יש כבר חקירה, רצוי לשלוח עורך דין בעילום שם לברר אם התחילה חקירה בעניין.
3. שיתוף הפעולה צריך להיות אפקטיבי, יעיל ונמשך.
4. יש להפסיק את העבירה לאלתר.
5. יש התחייבות להשבה – פיצוי לנפגעים – הפטור הוא רק על החלק הפלילי, ולא האזרחי.

תכנית החסינות בישראל (טיוטא מאוקטובר 2003 שאושרה עי מזוז מאי 2005).

1. רק על העמדה לדין בעבירת הסדר כובל.
2. רק לפונה הראשון.
3. רק במקרה של שת"פ מלא מצד הפונה.
4. העדר ראיות ממקור אחר בעת הפנייה.
5. אין מדובר במנהיג הקרטל.

לא ידוע אם השתמשו בזה בארץ, אין סטטיסטיקות. יש רק שמועות. למשל, קרטל "חטיפי הבריאות" היה סיוע של אחד המשתתפים אבל לא ברור אם במסגרת התכנית.

קטגוריות שאינן הסדר כובל על פי סעיף 4.

לפי חוק ההגבלים העסקיים בישראל הסדר כובל הוא בלתי חוקי, אלא אם כן הוא נופל לאחת הקטגוריות בסעיף 4 לחוק.

1. ההסדר קיבל את אישור ביה"ד להגבלים עסקיים לפי סעיף 9 ו/או 10.
2. ההסדר קיבל פטור מהממונה על ההגבלים העסקיים לפי ס' 14 לחוק.
3. ההסדר נופל על פטור מכוח תקנות. אלו פטורי הסוג. יש שבעה פטורי סוג (יזכרו בהרצאות הבאות). למשל הסדרי זכיינות ועוד.

כמו כן יש פטורים מכוח סעיף 3

4. ההסדר נופל לאחד הפטורים שבסעיף 3.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

4. איסור הסדר כובל [תיקון: תש"ס]

לא יהיה אדם צד להסדר כובל, כולו או מקצתו, אלא אם כן קיבל מאת בית הדין אישור לפי סעיף 9 או היתר זמני לפי סעיף 13 או פטור לפי סעיף 14, או שכל הכבילות שבהסדר פטורות בהתאם לפטור סוג שנקבע לפי סעיף 15א; היו האישור, ההיתר הזמני, הפטור או פטור הסוג מותנים - לא יהיה להם תוקף, אלא אם כן נתמלאו תנאיהם.

למעשה יש שתי קבוצות:

1. **מסלול רישוי** - פטורים שהם תוצאה של אישור. = "רישיון" לפגוע בתחרות. אלו מקרים 1 ו 2 לעיל.

2. **מסלולים סטטוטוריים** - הקבועים בדין - חוק או תקנות. מקרים 3 ו 4 לעיל.

פטורים מכוח סעיף 3

בסעיף 3 כתוב "על אף האמור בסעיף 2" ללמדך שהוא גובר עליו למרות שהוא קרטל.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

3. הסדרים שאינם הסדרים כובלים

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.

- (1) הסדר שכל כבילותיו נקבעו על פי דין.
- (2) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לזכות השימוש באחד הנכסים הבאים: פטנט, מדגם, סימן מסחרי, זכות יוצרים, זכות מבצעים או זכות מטפחים ובלבד שנתקיימו שניים אלה -
 - א. ההסדר הוא בין בעל נכס כאמור ובין מקבל זכות השימוש בו;
 - ב. אם נכס כאמור טעון רישום על פי דין - שהוא נרשם.
- (3) הסדר, בין מי שמקנה זכות במקרקעין לבין מי שרוכש את הזכות, שכל כבילותיו נוגעות לסוג הנכסים או השירותים בהם יעסוק רוכש הזכות באותם מקרקעין.
- (4) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לגידול ושיווק של תוצרת חקלאית מגידול מקומי מסוגים אלה: פירות ירקות, גידולי שדה, חלב, ביצים, דבש, בקר, צאן, עופות או דגים, אם כל הצדדים להסדר הם המגדלים או המשווקים בסיטונות; הוראה זו לא תחול על מוצרים שיוצרו מתוצרת חקלאית כאמור; השר, בהסכמת שר החקלאות ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי בצו להוסיף או לגרוע לסוגים של תוצרת חקלאית.
- (5) הסדר שהצדדים לו הם חברה וחברת בת שלה.
- (6) הסדר בין רוכש נכס או שירות לבין ספק, שכל כבילותיו הם התחייבות הספק שלא יספק נכסים או שירותים מסויימים, לשם שיווק, אלא לרוכש, ובהתחייבות הרוכש לרכוש אותם נכסים או שירותים רק מהספק, ובלבד שהספק והרוכש, שניהם, אינם עוסקים

בייצור אותם נכסים או במתן אותם שירותים; הסדר כאמור יכול שיהיה לכל שטח המדינה או לחלק ממנו.

(7) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לתובלה בינלאומית בים או באויר, או לתובלה בינלאומית משולבת בים, באויר וביבשה ובלבד שכל הצדדים לו הם -

1. מובילים בים או באויר; או,
 2. מובילים בים או באויר, ואיגוד בינלאומי של חברות תעופה או ספנות שאושר לענין זה על-ידי שר התחבורה; ושהודעה עליו נמסרה לשר התחבורה בדרך שקבע; שר התחבורה יודיע, אחת לשנה, לוועדת הכלכלה של הכנסת על הודעות כאמור.
- (8) התחייבות של מוכר עסק, בשלמותו, כלפי רוכש העסק שלא לעסוק באותו סוג עסק, כשהתחייבות אינה בניגוד לנוהגים סבירים ומקובלים.
- (9) הסדר שארגון עובדים או ארגון מעבידים צד לו וכל כבילותיו נוגעות להעסקתם של עובדים ולתנאי העבודה.

יש שתי קבוצות של פטורים בסעיף 3:

1. **כלליים גנריים** – חלים על כל ענף ושוק, שעונה על תנאי הפטור.
2. **פטורים פרטיקולאריים** – חלים על שוק ספציפי. יש שני פטורים כאלו, אחד מהם אמור להתבטל בינואר הקרוב.

אחד בסעיף 3(4) בתחום החקלאי וגם שאר התנאים בסעיף. "תנובה" היא הצרכנית הגדולה של פטור זה.

השני בסעיף 3(7) בתחום ההובלה הבין לאומית – (קיים עוד משנת 1953?? עוד בזמן החוק הישן) סעיף זה בוטל בדצמבר 2006, כך שהביטול ייכנס לתוקף בינואר הקרוב. במקומו יכנס פטור סוג, בתקנות אשר יהיה שונה, מפורט יותר וספציפי יותר. "אל על" היא הצרכן העיקרי של הפטור הזה.

ברוב פסקי הדין נאמר שאת הפטורים בסעיף 3, יש לפרש באופן דווקני ומצר. הכלל הוא הגנת התחרות והפטורים הם החרג לכלל, ולכן יש לצמצם בשימוש בהן ולפרשם בצמצום.

מה ההיגיון של סעיף 3 ?

לקחת אינטרס ציבורי של מניעת הסדרים כובלים ולנגוס בו על מנת לקדם אינטרס חברתי וציבורי חשוב אחר, אינטרס שבנסיבות מסוימות יכול להיכנס לגדר של הסדר כובל, ולאפשר אותו מתוך אינטרס הציבור.

למשל ס' 3(9) – אינטרס של הגנה על העובדים. הסכמים קיבוציים ועוד. יש בהסדרים קיבוציים הסדרים כובלים, למשל אם כל העסקים לא יכולים לעבוד בשבת, או בשעות מסוימות, זה יוצא הסדר כובל. אבל, אינטרס העובדים הוא הזכויות של העובדים, ולא רוצים "להרוס" אותו בנימוקים של הסדרים כובלים.

הכללים הכלליים והגנריים.

1. **יש פטור מיוחד בס' (1)3** – פטור זה אומר שהסדרים כובלים שעוגנו בחקיקה לא יהיו הסדר כובל. זאת אומרת, שאם נקבע הסדר כובל בחוק אחר אז החוק האחר יגבר, וההסדר הכובל בחוק האחר יהיה פטור. למשל כללי לשכת עורכי הדין בעניין תעריפי שכ"ט. יש מספר כללים כאלו למינימום מומלץ, למכסימום מחייב- למשל בפלת"ד. הפסיקה אומרת שצריך להיות בעיגון מפורש. בלשכת השמאים הייתה גם רשימה של תעריפים שלא עמדה בכלל הזה. ככלל יש מעט מאוד חוקים הבאים בגדר פטור זה.

16.12.2008 - שיעור מס' 7.

חזרה:

- ס' 4 קובע שהסדר כובל הוא בלתי חוקי.
לכך יש בסעיף שלושה חריגים, מתוך ארבעת הדרכים להכשיר הסדר כובל :
1. ההסדר קיבל את אישור ביה"ד להגבלים עסקיים לפי סעיף 9 ו/או 10.
 2. ההסדר קיבל פטור מהממונה על ההגבלים העסקיים לפי ס' 14 לחוק
 3. ההסדר נופל על פטור מכוח תקנות. אלו פטורי הסוג. יש שבעה פטורי סוג (יוזכרו בהרצאות הבאות). למשל הסדרי זכיינות ועוד.

דרך רביעית להכשיר הסדר כובל היא :

4. ההסדר נופל לאחד הפטורים שבסעיף 3.

הפטורים של ס' 3 :

שניים מהם עוסקים בענפים ספציפיים. כל השאר הם כלליים גנריים. כל אחד מהם מאזן אינטרס ציבורי כלילי מול האינטרס של הגנת התחרות. למשל סעיפים : (2)3, (3)3, (8)3 - מאזנים את זכות הקניין, זכות שמופיעה גם בחיכ"א וחירותו, הזכות של כל אדם לעשות בקניינו כרצונו, מול אינטרס הגנת התחרות.

הפטורים הגנריים

סעיף (1)3 – פטור הריבון - מאפשר למחוקק לפטור הסדר כובל בדין. ההסמכה באותו דין צריכה להיות מפורשת וברורה. כל ניסיון להסתמך על דין בצורה עקיפה יכשל. לדוגמא להסדר פטור – כללי לשכת עוה"ד תעריפי שכ"ט מכסימאלי או מינימאלי אלו קרטל קלאסי הפטור על פי דין. פטור זה הופך את חוק ההגבלים לחוק שיורי. על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
(1)3 הסדר שכל כבילותיו נקבעו על פי דין.

סעיפים (2)3, (3)3 ו (8)3 – הסעיפים הקנייניים:

- (2)3 - איזון בין הקניין הרוחני לאינטרס הגנה על התחרות.
- (3)3 איזון בין הגנה על הקניין הפיזי ולאינטרס הגנה על התחרות.

האיזונים בסעיפים אלו אינם מספקים. לפיכך, יש התייחסות לאינטרסים אלו גם בפטורי הסוג. למשל, יש פטור סוג להסדרי המו"פ, שהוא משלים ובנוסף לסי' 3(2). לסי' 3(3) יש טיוטא משלימה של פטור סוג להסדרי בלעדיות במקרקעין. הסעיף לא ניתנים ע"י ראש הממשלה אולמרט.

סעיף 3(2).

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3 (2) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לזכות השימוש באחד הנכסים הבאים: פטנט, מדגם, סימן מסחרי, זכות יוצרים, זכות מבצעים או זכות מטפחים ובלבד שנתקיימו שניים אלה -
א. ההסדר הוא בין בעל נכס כאמור ובין מקבל זכות השימוש בו;
ב. אם נכס כאמור טעון רישום על פי דין - שהוא נרשם.

בסעיף זה יש היתר להסדרי בלעדיות כשמדובר בהסדר של קניין רוחני. ס' 3(2) פוטר מפרק ב' לחוק. יש שני תנאים מצטברים: 1. ההסדר הוא בין בעל הקניין הרוחני למקבל הזכות. 2. וגם אם הזכות טעונה רישום, הזכות אכן נרשמה. רוב הזכויות בקניין רוחני מכוונות ע"י רישום. האיזון הוא שרוצים לאפשר לבעל הקניין הרוחני למכסם את הנאתו מקניינו הרוחני. בין דיני הקניין הרוחני לדיני וההגבלים העסקיים יש חיכוך לא קטן. המכנה המשותף של דיני הקניין הרוחני הוא מתן הגנה למי שהמציא משהו, במידה שהוא רשום (לא צריך לרשום את כול סוגי הזכויות). לתת חסינות מהעתקה זה אנטי תחרותי בעליל. אבל, אם לא תינתן הגנה אף אחד לא ישקיע. הרעיון הוא לתת חסינות כדי שישקיעו ובסופו של דבר הענין יועיל לטובת הכלל. לפיכך מותר לאור הסעיף לעשות הסכמי בלעדיות במקרים כאלו.

סעיף 3(3) -

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3(3) הסדר, בין מי שמקנה זכות במקרקעין לבין מי שרוכש את הזכות, שכל כבילותיו נוגעות לסוג הנכסים או השירותים בהם יעסוק רוכש הזכות באותם מקרקעין.
מטרת ס' 3(3) היא למכסם את ההנאה מפירות הקניין הנדלי"ני. הסעיף מאפשר לבעל זכות הנדלי"ן לעשות הסדרי בלעדיות לכול הנוגע לשימוש במקרקעין כשהסכם הבלעדיות פטור מהיותו הסדר כובל. חזקה זאת נקראת בסלנג המקצועי: **פטור הקניונים** – לפיו עושים הסדרי בלעדיות בקניונים ונותנים בלעדיות לרשתות שונות. את אלו מתיר הפטור.
שאלה שלא נכנס אליה זה האם הפטור הוא רק לחוליה הראשונה או גם לשנייה? שאלה נוספת היא האם הפטור חל רק כלפי מטה או גם כלפי מעלה? דהיינו רק כשבעל הקרקע מגביל את השוכר? או גם כשהשוכר מגביל את בעל הקרקע? על זה יש מחלוקת בפסיקה.
הביקורת היא שזהו פטור של עשירים ובעלי הממון הם שנהנים ממנו.
עמדת רשות ניירות הערך היא שהפטור חל רק כלפי מטה, שבעל המקרקעין כובל את השוכר. לפי הרציונל זה חל גם הפוך.

סעיף 3(8) -

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3(8) התחייבות של מוכר עסק, בשלמותו, כלפי רוכש העסק שלא לעסוק באותו סוג עסק, כשהתחייבות אינה בניגוד לנוהגים סבירים ומקובלים.

זהו פטור קנייני נוסף – ס' 3(8) עוסק בהתחייבות על רקע של התחייבות שלא להתחרות בעסק אשר נמכר. פטור זה בא מהחוק האנגלי. הרעיון הוא שאם א' מכר לב' עסק, ובמסגרת מכירת העסק התחייב שלא יתחרה בעסק הנמכר, אזי ההתחייבות שהיא לאי תחרות, והיא הסדר כובל, אזי על רקע העובדות ושאר תנאי הפטור התחייבות פטורה.
המטרה איננה דווקא להגן על הקונה אלא גם על המוכר שמתחייב היות שכך יקבל תמורה גבוהה יותר.

כדי למזער את הפטור יש מספר תנאים:

1. חל רק על מכירת עסק בשלמותו, כולל המונופול שלו.
2. חל רק בין המוכר לרוכש (לא חליפיהם).
3. יחול רק אם זה נעשה בהתאם לנוהגים סבירים ומקובלים. זה אומר שתקופת ההתחייבות צריכה להיות סבירה מבחינת הזמן, מבחינה גיאוגרפית ונשוא המגבלה צל סביר בנסיבות העניין. למשל, אם נמכר מפעל שעוסק ביצור רהיטים, כדי שההתחייבות תקבל פטור יש להתחייב לא לפתוח מפעל רהיטים. אם מתחייבים לא פתוח מפעל בכלל זה לא סביר.

סעיף 3(5) -

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3(5) הסדר שהצדדים לו הם חברה וחברת בת שלה.

פטור זה נקרא **הפטור הקונצרני** – הוא קיים בכול שיטות המשפט. למשל, בארה"ב הוא מכוח הפסיקה.

לפיו הסדר בין חברה אם לחברה בת – פטור.

למרות שאלו אישיות משפטית נפרדות, מבחינה כלכלית זאת ישות אחת.

בתחום ההגבלים העסקיים לא חשובה המסגרת המשפטית. בודקים את יש פגיעה בתחרות. זה פועל לשני הכיוונים, כאן זה פועל לטובת הפטור. הרציונאל הוא שלא ניתן לעשות הסדר כובל עם עצמך, צריך לפחות שניים, מבחינה מהותית כאן זה אותו דבר.

אין תשובה מה קורה בהסדר כובל בין חברות אחיות? בחוק הקודם היה כתוב "לרבות הסדר בין חברות שהן בנות אותה חברה". אבל עכשיו אין הוראה כזאת.

"טלרד" ו"תדירן תקשורת" הן חברות מתחרות בעניין מרכזיות. הן מוכרות את עיקר תוצרתן לבזק שהייתה חברה ממשלתית. בזמנו התנהלו עליהן חקירות במשך כ 10 שנים, היות שחשדו שהן מתאמות מכירות של מרכזיות. בתקופות הרלוונטיות הן היו חברות אחיות. שתייהן היו בנות של "כור".

החקירה הסתיימה בצו מוסכם לפי ס' 50 לחוק. זהו הליך מנהלי לפיו הן שילמו קנס מנהלי ללא הרשעה פלילית (זה דומה לכופר מס).

50. צו מוסכם [תיקון: תש"ס]

(א) בית המשפט המוסמך לדון בעבירות לפי חוק זה או בית הדין (להלן בסעיף זה - בית המשפט) רשאי, לפי בקשת הממונה וחלף הליכים לפי סעיפים 48, 47, 43, 26 או 50א, לתת להסכמה בין הממונה לבין אדם אחר תוקף של צו (להלן - צו מוסכם); צו מוסכם כאמור יכול שיהיה בלא הודאה בחבות בנוגע לתקופה שקדמה למועד נתינתו ויכול שיכלול, בין השאר, חיוב בתשלום סכום כסף לאוצר המדינה מצד אותו אדם, וחיוב מצדו לעשות דבר או להימנע מעשייתו.

.....

אחת הסיבות המרכזית שזה נסגר כך, הייתה הפטור מכוח ס' 3(5) שכן הן היו חברות (אחיות) בנות של חברת "כור".
למה בכול זאת הן לא יצאו בלא כלום? כי המיצג כלפי חוץ היה שהן חברות מתחרות. בגלל הפשרה והצו הליך זה לא הניב הלכה לשאלת החברות האחיות. ההלכה המקובלת בארה"ב ואירופה היא שלא נעצרים במבחן הפורמאלי של החברה אחות וכד', אלא מסתכלים באינטרסים בין הגופים. למשל אם יש מיצג כאילו שיש תחרות בין החברות אז לא יקבל את הפטור. לעומת זאת, אם המיצג הוא כאילו שמדובר כסניפים שונים של אותו עסק, פחות או יותר, זה יראה גוף כלכלי אחד והפטור יחול.

יש בחוק ההגבלים העסקיים הגדרה של חברת בת. צריכה להיות לחברת האם אחזקה של למעלה מ 50% מהמניות. זאת הגדרה אנכרוניסטית. מבחן האחזקות אינו תמיד נכון. ההגדרה יותר עכשווית לשליטה קיימת בחוק ניירות ערך והיא היכולת לכוון את פעילות התאגיד.
חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] ..

"חברת בת" - חברה שחברה אחרת שולטת בה;

"שליטה" - החזקה של יותר ממחצית באחד מאמצעי השליטה הבאים:

(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר;

(2) הזכות למנות דירקטורים של התאגיד;

חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968 [תיקון אחרון: 30/5/07] ..

"שליטה" - היכולת לכוון את פעילותו של תאגיד, למעט יכולת הנובעת רק ממילוי תפקיד של

דירקטור או משרה אחרת בתאגיד, וחזקה על אדם שהוא שולט בתאגיד אם הוא מחזיק

מחצית או יותר מסוג מסויים של אמצעי השליטה בתאגיד;

"אמצעי שליטה", בתאגיד - כל אחד מאלה:

(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר;

(2) הזכות למנות דירקטורים של התאגיד או את מנהלו הכללי;

סעיף 3(4) - הפטור החקלאי -

על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3(4) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לגידול ושיווק של תוצרת חקלאית מגידול מקומי מסוגים אלה: פירות ירקות, גידולי שדה, חלב, ביצים, דבש, בקר, צאן, עופות או דגים, אם כל הצדדים להסדר הם המגדלים או המשווקים בסיטונות; הוראה זו לא תחול על מוצרים שיוצרו מתוצרת חקלאית כאמור; השר, בהסכמת שר החקלאות ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי בצו להוסיף או לגרוע לסוגים של תוצרת חקלאית.

לחקלאות יש גם פטורים מפורשים בחוק ההסדרים. למשל פטור למכירת תפוזים ועוד.
מה הרציונאל ההיסטורי ?
לעודד את החקלאות שתוכל להרוויח כסף באמצעות האגודות השיתופיות ועוד. יש אומרים שזה בגלל הלובי החזק של החקלאים.
הבעיה שהיום מרבית המשווקים החקלאיים אינם בידי החקלאים. לכן יש קריאות לבטל את הפטור הזה.
יש רק שלוש קטגוריות של הסדרים מותרים :

1. מגדל - מגדל.
2. מגדל - משווק.
3. משווק - משווק.

ס' 3(4) מתכווץ עם הזמן, כי הוסיפו שהוראה זו לא תחול על מוצרים שיוצרו מתוצרת חקלאית. זהו הכרסום בפטור.
בע"פ 7128/06 - אבי מרגלית נ' מדינת ישראל. – היו חברים בקרטל חברות הירקות הקפואים כמו "סנפרוסט" ואחרים. הטענה העיקרית שלהם הייתה שמדובר בתוצרת חקלאית והפטור של ס' 3(4) חל. זה הגיע לביהמ"ש העליון והשאלה בעליון הייתה : האם אלו מוצרים חקלאיים או מוצרים שיוצרו מתוצרת חקלאית. נקבע שמדובר במוצרים מתוצרת חקלאית שאינם פטורים ולפיכך יש קרטל.

סעיף 3(7) – פטור התובלה -

פטור זה יתבטל החל מ 1.1.2009. במקומו יהיה פטור סוג בתקנות שיהיה מפורט יותר.
על אף האמור בסעיף 2, לא ייחשבו כהסדרים כובלים ההסדרים הבאים.
3(7) הסדר שכל כבילותיו נוגעות לתובלה בינלאומית בים או באויר, או לתובלה בינלאומית משולבת בים, באויר וביבשה ובלבד שכל הצדדים לו הם -
1. מובילים בים או באויר; או,
2. מובילים בים או באויר, ואיגוד בינלאומי של חברות תעופה או ספנות שאושר לענין זה על-ידי שר התחבורה; ושהודעה עליו נמסרה לשר התחבורה בדרך שקבע;
שר התחבורה יודיע, אחת לשנה, לוועדת הכלכלה של הכנסת על הודעות כאמור.

30.12.2008 - שיעור מס' 8.

להשלים לבד את הפטורים של סעיף 3 לחוק.

כאמור לעיל, לפי סעיף 4 יש ארבע דרכים להסדיר הסדר כובל:

1. פטור לפי סעיף 3 לחוק.
2. פטורי סוג.
3. אישור מאת בית הדין להגבלים העסקיים.
4. פטור מהממונה על ההגבלים העסקיים

מסלולי האישור והפטור:

מסלול האישור מבית הדין להגבלים עסקיים, או הפטור מהממונה על ההגבלים העסקיים:

המסגרת לפטור היא ס 14 לחוק.

ולאישור ס 9 ו-10 לחוק.

פטור מהממונה על ההגבלים העסקיים

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

14. פטור מקבלת אישור [תיקון: תש"ס, תשס"ב]

(א) הממונה רשאי, לבקשת צד להסדר כובל ולאחר התייעצות עם הועדה לפטורים ולמיזוגים לפי סעיף 23 (להלן - הועדה), לפטור, בהחלטה מנומקת, צדדים להסדר כובל מהחובה לקבל את אישור בית הדין להסדר, אם שוכנע כי התקיימו כל אלה:

- (1) הכבילות שבהסדר הכובל אינן מגבילות את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר, או שהן עלולות להגביל את התחרות בחלק ניכר משוק כאמור, אך אין בהן כדי לפגוע פגיעה של ממש בתחרות בשוק כאמור;
- (2) עיקרו של ההסדר הכובל אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, ואין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו.

(ב) הממונה רשאי, לאחר התייעצות עם הועדה, להתנות את הפטור בתנאים, לשנותו או לבטלו.

(ג) הודעה על פטור ותנאיו, על שינוי בתנאים ועל ביטול פטור, תימסר לצדדים להסדר ולאב בית הדין ותפורסם ברשומות.

(ד) הוגשה בקשה לפטור לגבי הסדר בענין שהוא בתחום אחריותו של משרד ממשלתי הממשלה, יודיע הממונה למנהל הכללי של אותו משרד על דבר הבקשה ולא יחליט בבקשה לפני שעברו ארבעה עשר ימים מיום שנשלחה ההודעה.

(ה) הגשת בקשה לפטור מקבלת אישור בית הדין להסדר לפי סעיף זה מותנית בתשלום אגרה, כפי שיקבעו השר ושר האוצר; בתקנות לפי סעיף קטן זה רשאים השרים לקבוע את דרך עדכון האגרה.;

אישור מבית הדין להגבלים עסקיים

9. החלטת בית הדין

בית הדין יחליט לאשר הסדר כובל, כולו או חלקו, אם הוא סבור כי הדבר הוא לטובת הציבור, ורשאי הוא להתנות את אישורו בתנאים.

10. שיקולים לטובת הציבור

בעת שיבחן את טובת הציבור לענין פרק זה ישקול בית הדין, בין השאר, את תרומת ההסדר הכובל לענינים המפורטים להלן ואם התועלת הצפויה לציבור תעלה באופן ממשי על הנזק העלול להיגרם לציבור או לחלק ממנו או למי שאינו צד להסדר ואלה הענינים:

- (1) יעול הייצור והשיווק של נכסים או שירותים, הבטחת איכותם או הורדת מחיריהם לצרכן;
- (2) הבטחת היצע מספיק של נכסים או שירותים לציבור;
- (3) מניעת תחרות בלתי הוגנת העלולה להביא להגבלת התחרות באספקת הנכסים או השירותים שבהם עוסקים הצדדים להסדר, מצד אדם שאינו צד להסדר;
- (4) מתן אפשרות לצדדים להסדר להשיג אספקה של נכסים או שירותים בתנאים סבירים מידי אדם שבידיו חלק ניכר של האספקה, או לספק בתנאים סבירים נכסים או שירותים לאדם שבידיו חלק ניכר של הרכישה של אותם נכסים או שירותים;
- (5) מניעת פגיעה חמורה בענף החשוב למשק המדינה;
- (6) שמירה על המשך קיום מפעלים כמקור תעסוקה באיזור שבו עלולה להיווצר אבטלה ממשית כתוצאה מסגירתם או מצמצום הייצור בהם;
- (7) שיפור מאזן התשלומים של המדינה על ידי צמצום היבוא או הוזלתו או על ידי הגדלת היצוא וכדאיותו.

הבדל בין פטור לאישור

יש הסדר כובל שלא נופל בתוך סעיף 3 וגם לא בתוך פטורי הסוג שבתקנות. לפיכך, ניתן ללכת לרשויות ולבקש פטור או אישור.

מסלול האישור נועד להסדרים הכובלים הקשים יותר, לכן מטפלת בזה הערכאה הבכירה. ביהמ"ש המחוזי בירושלים בישבו כבי"ד להגבלים עסקיים. בראש ההרכב יושב שופט מקצועי של המחוז, ולידו יש שני חברים נציגי הציבור (בדומה להרכב בביה"ד לעבודה).

מדובר בהליך אדברסרי, שיפוטי לכול דבר, כמו ניהול משפט בבית המשפט. יש הקלה מסוימת בסדרי הדין, אבל זהו הליך משפטי לכול דבר ועניין. כאמור, הליך זה נועד להסדרים קשים שפוגעים בצורה קשה בתחרות.

הליך הפטור - מיועד להסדרים כובלים "לייט" - קלים יותר.

בחוק הישן לא היה מסלול פטור, אבל הגיעו להבנה שיש מצבים של חריגות קלות שלא בגדר הפטורים לפי ס' 3 או פטור סוג.

אם ניתן ללכת בהליך זה יש להעדיף אותו כי הוא יותר קל מהיר וזול. הסמכות של ממונה על הגבלים עסקיים היא מוגבלת לשיקולי תחרות, וגם אולי (על זה יש ויכוח) יעילות כלכלית.

לעומת זאת לבית הדין יש קשת רחבה יותר, קשת השיקולים שלו כמעט בלתי מוגבלת. שיקוליו הם שיקולי טובת הציבור.

דוגמא "משחק" בין אישור לפטור – קרטל הובלת החלב

תנובה הגישה בקשת פטור, לפטור אותה משישה (6) הסדרים כובלים שעשתה עם מובילי החלב הגדולים בארץ, המובילים חלב גולמי מהרפתות לתנובה. תנובה עשתה הסדרי בלעדיות עם שישה (6) מובילים. בעת שהיו מאות מובילים בארץ. בין השאר ביקשו להשתמש רק בדוגם גרמני מסוים שרצו להשתמש בו.

היו מובילים עצמאים קטנים רבים שהובילו בדרך כלל מהמושבים, בעוד שמהקיבוצים היו המובילים הגדולים. התוצאה הייתה שכל המובילים העצמאים הקטנים עמדו לאבד את פרנסתם. העניין התעורר לאחר שהייתה רפורמה בעקבות החלטת ממשלה. לפני הרפורמה, האחראי על ההובלה היה החלבן. לאחר הרפורמה, האחריות עברה לתנובה. לפיכך, נוצר צורך להסדר כובל. בעניין זה, הלכו לממונה ונמצא שתנובה היא גם מונופול וגם מונופסון.

מונופול = מצד ההיצע. לפי ס' 26 זה מעל 50% מההיצע.

מונופסון = מונופול מצד הצריכה = צד של ה**ביקוש**.

תנובה היא גם מונופסון וגם מונופול. תנובה אשר רוכשת כ 85% מצריכת החלב בארץ היא מונופסון, ומוכרת לכ 60% מהשוק שזה מונופול.

בקשה זאת נדחתה על הסף על ידי הממונה על הגבלים העסקיים. לפיכך העניין עבר לבית הדין שאישר את ההסדר בתנאים מסוימים.

במאמר מוסגר יאמר שכך הרוויחו המובילים הקטנים עוד כשנתיים של העבודה, היות שעד שההסדר אינו מאושר אסור להפעיל אותו, היות שזאת עבירה על החוק לפני האישור. המצב השכיח הוא שמשתמשים בסמכות לתת פטור או אישור בתנאים. מטרת התנאים היא לבצע איזון אינטרסים, ואם כבר מאשרים הסדר הכובל אזי מרסנים את עצמתו באמצעות התנאים.

למשל בה"ע 465/96 דטה-קאר בע"מ נ' הממונה על הגבלים העסקיים, הוצ' ועד מחוז ת"א,

כרך ג', 192

מדובר בהסדר כובל של כמעט כל חברות הביטוח בישראל של רכישה תוכנה לרכישת חלקי חילוף של רכבים. התכנה יודעת לשום מחירם של כול חלק וחלק של רכב מכול סוג ומכול שנה.

זה הסדר כובל, אבל הייתה לו יתרונות כמו אחידות, מניעת חיכוכים ועוד.

הממונה על ההסדרים קיבל את ההסדר ב 11 תנאים. למשל שכל חברת ביטוח חדשה תוכל לרכוש את התכנה, או שהצרכן יוכל לערער על זה.

על הממונה יש ערער בזכות לביה"ד להגבלים עסקיים. על ביה"ד להגבלים עסקיים ערער בזכות לעליון.

המבחן לאישור הסדר כובל הוא שיכלול התועלת מול הנזק בהסדר הכובל. הנזק הוא הפגיעה בתחרות, והתועלת היא רשימה פתוחה לפגיעה בתחרות. ב ס' 10 יש רשימה של 7 סיבות, אבל כאמור זאת רשימה פתוחה, של תועלות ציבוריות וחברתיות לפגיעה בהסדר כובל. לפי המבחן צריכה להיות תועלת משמעותית וניכרת. סעיפים 10(1) ועד 10(5) הם שיקולים כלכליים, וסעיפים 10(6) ו-10(7) הם שיקולים מקרו-כלכליים.

10(6) – שיקולי אבטלה.

10(7) - השיקול הוא שיפור במאזן התשלומים של המדינה. זה אומר שקרטל מוכוון יצוא, יקבל יחס סלחני יותר וקל יהיה לאשר אותו. דוגמא: התעשיות הביטחוניות. אם אלביט והתעשייה הצבאית מעוניינות לשתף פעולה עם מפעל אמריקאי, הסדר כזה פוגע במישהו בארה"ב ולא בארץ, וגם משפר את הכנסות המדינה. לפיכך משתי הסיבות גם יחד, יש הגיון לאישור הסדר כובל מסוג זה. 10(1) – השיקול הוא התייעלות והוזלה של המחר לצרכן. מקרים קלאסיים ל-10(1) הם שיתופי פעולה ברכש. אם יש שלושה מתחרים, במקום שיובילו, יקנו, יאחסנו ויבדקו לחוד, עדיף מבחינת יעילות שזה יעשה באופן שותף. מאידך, הבעיה המרכזית היא שזה חוסך ליצרנים, אבל השאלה מה עם הצרכן? האם באמת היצרנים מעבירים את ההוזלה גם לצרכן או שהם הנהנים היחידים. בדרך כלל הסדר כזה יהיה עם תנאים ומוגבל לעניין הרכש בלבד. 10(5) – השיקול הוא מניעת פגיעה חמורה בענף החשוב למשק המדינה. למשל הבנקים נסו לסגור את סניפיהם בימי שישי על סמך סעיף זה.

פטורי הסוג

על זה ניתן לעשות קורס בפני עצמו. הדיון יהיה רדוד יחסית. מדובר בפטורי הסוג על פי התקנות.

תקנות אשר נכנסו לתוקף במרץ 2001, אהוד ברק שר המסחר והתעשייה חתם עליהן. בשנת 2000 תוקן החוק והוסף ס' 15 שהסמיך את הממונה, באישור הועדה, לקבוע פטורי סוג. חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

15א. פטור סוג [תיקון: תש"ס]

(א) הממונה רשאי, באישור הועדה, לקבוע כללים לסוגי הסדרים כובלים אשר צדדים להם יהיו פטורים מקבלת אישור בית הדין (להלן - כללי פטור סוג), ובלבד שמתקיימים בהם כל אלה:

- (1) הכבילות שבהסדרים אינן מגבילות את התחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדרים, או שהן עלולות להגביל את התחרות בחלק ניכר משוק כאמור, אך אין בהן כדי לפגוע פגיעה משמעותית בתחרות בשוק כאמור;
 - (2) עיקרם של ההסדרים אינו בהפחתת התחרות או במניעתה והם אינם כוללים כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרם.
- (ב) הממונה יפרסם, בשני עיתונים יומיים, הודעה בדבר כוונתו להגיש כללי פטור סוג לאישור הועדה, לפחות 60 ימים בטרם הגשתם, ויעמיד את נוסחם לעיון הציבור.

(ג) נתקבלו טענות מן הציבור בקשר לכללי פטור סוג, יפרט הממונה, בעת הגשת הכללים לאישור הועדה, את תגובתו לטענות.

(ד) אישרה הועדה את כללי פטור הסוג, יגישם הממונה לחתימת השר; השר יחתום על הכללים אלא אם כן שוכנע, מטעמים מיוחדים, כי אין לאשרם.

(ה) תוקפו של פטור סוג יהיה לחמש שנים אלא אם כן נקבע מועד מוקדם מכך בכללי פטור הסוג.

(ו) הממונה רשאי, באישור הועדה, לתקן את כללי פטור הסוג מעת לעת, וכן לחדשם לתקופות נוספות שלא יעלו על חמש שנים בכל פעם, בשינויים או בלא שינויים; הוראות סעיף זה יחולו גם לענין תיקון או חידוש הכללים.

(ז) הממונה רשאי לקבוע כי פטור המוענק בכללי פטור הסוג לא יחול על הסדר כובל מסוים ממועד שיקבע, ולהורות לצדדים לו לקבל אישור מבית הדין לפי סעיף 9; על קביעה כאמור יחולו הוראות סעיף 43(ב) עד (ה).

מהם פטורי סוג?

הרעיון בא מאירופה (אין דבר כזה בארה"ב – שם הדברים באים מהפסיקה). פטורי סוג – הרעיון הוא לקחת סוגים מסוימים של הסדרים כובלים קלים, ובמקום שכל אחד ילך לממונה ויבקש פטור, תהייה רשימה של הסדרים לפי סוגים שהם פטורים מראש על פי תקנות. למשל פטור סוג לסדרי הפצה בלעדית. אם יש הסדר כזה ועומדים בתנאים של הפטור לא צריך ללכת לממונה.

הרעיון להקל על המגזר העסקי ולכרסם מעט בהגדרה הרחבה של החוק. למשל אם אין למשתתפי ההסדר 10% מהשוק, ניתן לקבל פטורים. נחקקו שישה פטורי סוג.

פטורי הסוג נקבעים לחמש שנים, וכל חמש שנים עושים להם בחינה מחדש. לפיכך ב 2006 נחתמו שוב השישה, בשינויים קלים. הפעם הם נחתמו ע"י השר אהוד אולמרט.

פטורי סוג אופקיים – חלים גם על יחסים בין מתחרים.

1. פטור סוג להסדרים שפגיעתם בתחרות קלת ערך.
2. פטור סוג למיזמים משותפים.
3. פטור סוג להסכמי מו"פ (מחקר ופיתוח).

פטורי סוג אנכיים – אינם חלים על יחסים בין מתחרים. בכלום יש סעיף שאומר שאם ההסדר הוא בין מתחרים הוא לא חל, ולכן אלו פטורים אנכיים.

4. פטור סוג להסכמי זכיינות.
5. פטור סוג להסכמי הפצה לבלעדית.
6. פטור סוג להסכמי רכישה בלעדית.

יש גם הוראות והגדרות כלליות המשותפות לכול הפטורים.

איך נראים פטורי הסוג ? :

1. הגדרה – במה הוא עוסק.
2. תנאים לתחולה ותנאים לאי תחולה - למשל, באנכיים יהיה תנאי שהפטור לא חל על יחסים עם מתחרים.
3. כבילות מותרת – בגדר הסוג .
4. כבילות אסורות – בגדר הסוג.

13.1.2008 - שיעור מס' 9.

מיזוגים בין חברות - פרק ג' לחוק

בתחום המיזוגים נעסוק בשתי שאלות מרכזיות ועוד שתיים מינוריות :

1. מהו מיזוג בין חברות לצורך חוק הגבלים עסקיים? – לא כל מיזוג שמוכר בשפת היום יום או בחוקים אחרים הוא מיזוג לצורך חוק הגבלים עסקיים.
2. מהו שקול הדעת ששוקל הממונה כאשר הוא בוחן אישור למיזוג?

אם הגענו למסקנה שזהו מיזוג בשאלה הראשונה, יש צורך להגיש בקשה למיזוג ואז מתעוררת השאלה השנייה.

השאלות המשניות :

3. שאלה טכנית עם מהות. כשיש מיזוג בין חברות והוגשה הבקשה, מה צריכה לכלול הבקשה? איזה נתונים יש לכלול בבקשה?
4. האם ראוי שעל מיזוגים של חברות בקשיים יחול דין שונה? השאלה מתעוררת במישור של משפט ראוי וגם של משפט מצוי. האם יש במשפט הישראלי שיקולים ייחודיים כאשר מעורבת או מעורבות במיזוג חברות בקשיים? זה קורה כי זאת הזדמנות עסקית טובה וגם ממרק את החברה החייבת מחובותיה. מיזוג מעין זה מחייב אישור מבית משפט לפירוק או חדלות פירעון, זאת בנוסף לאישור של הממונה על ההגבלים.

מהו מיזוג בין חברות לצורך חוק הגבלים עסקיים?

השאלה מתחילה מנקודת המבט של רשות ההגבלים העסקיים, שהיא האכפן והרגולטור. לממונה יש סמכות לקבוע אם הוא מאשר, או לא, או בתנאים. זהו שער הכניסה לשאלה. ההגדרה באה לסנן מיזוגים מינוריים שאין להם השפעה על המשק. זה לא מעניין את החוק ההגבלים עסקיים. רוצים שמערך הפיקוח יתמקד במיזוגים הגדולים והמהותיים שמשפיעים על התחרות. הגדרת מיזוג בין חברות מופיע בסעיף 1 ובסעיף 17 לחוק. ההגדרה כוללת שלושה רכיבים. ס' 1 הגדרת מיזוג :

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .
"מיזוג חברות" - לרבות רכישת עיקר נכסי חברה בידי חברה אחרת או רכישת מניות בחברה בידי חברה אחרת המקנות לחברה הרוכשת יותר מרבע מהערך הנקוב של הון המניות המוצא, או מכוח ההצבעה או מהכוח למנות יותר מרבע מהדירקטורים או השתתפות ביותר מרבע ברווחי החברה; הרכישה יכול שתהא במישרין או בעקיפין או באמצעות זכויות המוקנות בחוזה;

הרכיבים :

1. מדובר במיזוג.
2. מיזוג בין חברות.
- 3 המיזוג בין החברות יש לו השפעה מהותית על התחרות.

מיזוג – הרכיב הראשון

המחוקק הרחיב המונח זה. "מיזוג" מופיע גם בחלק ה'2 : "שינוי מבנה ומיזוג", סעיף 103 לפקודת מס הכנסה הנקרא בסלנג "חוק המיזוגים והפיצולים", בחלק 8 לחוק החברות ויש גם הגדרה בחוק לניירות ערך. מכל אלו בחוק ההגבלים העסקיים ההגדרה היא הרחבה ביותר. בחוק ההגבלים העסקיים לא מתעסקים במדיום של המיזוג. לא חשוב איך זה נעשה, איסוף מניות, רכש או בכל דרך אחרת. אם כתוצאה ממהלך עסקי נוצר איחוד בין שתי ישויות שהן הפכו לחברה אחת, מוקד החלטות הפך להיות אחד, זהו מיזוג. הגדרת המיזוג קובעת שהעסקה תיחשב מיזוג, בין אם נרכשו מניות ובין אם נרכשו נכסים. זה לא קיים בחברות. אם מדובר **בעסקת מניות** - המבחן לפי ס' 1 הוא מבחן ה 1/4. אם חברה א' רוכשת במסגרת עסקה למעלה מ 1/4 מאמצעי השליטה בחברה ב', מדובר במיזוג. לפי הסעיף 1/4 מאמצעי השליטה זה זכויות בהון, זכויות הצבעה, זכות למנות דירקטורים, זכות לקבל רווחים. למשל אם חברה רוכשת זכות למנות למעלה מ 1/4 של חברי הדירקטוריון, זה עונה על ההגדרה הנ"ל לגבי זכויות ההצבעה. **במסלול הנכסי** – המבחן הוא מבחן עיקר הנכסים. עסקה תיחשב מיזוג אם חברה א' רוכשת את עיקר הנכסים של חברה ב'. מה זה זאת שאלה פרשנית. לעיתים זה ברור ולעיתים זה לא ברור. לפי החלטות של הממונה, כשבוחנים אם הועברו עיקר הנכסים מחברה א' לחברה ב', מדובר על נכסים מניבי רווח תפעולי. יש החלטה שהתגלגלה מהממונה עד לעליון. תנובה עשתה עסקה עם עוף הנגב. תנובה לא רכשה את עוף הנגב, אלא הייתה רכישה נכסית. תנובה רכשה את המשחטה של עוף הנגב. פסה"ד בעליון אישר את הרכישה בתנאים מסוימים. העליון אישר את מה שהממונה על ההגבלים העסקיים אישר בשינויים קלים. ביניהם, בית הדין להגבלים עסקיים (המחוזי בשיבתו כ..) התנגד לעסקה.

רכיב שני – מיזוג **"בין חברות"** – החוק מתכוון בין תאגידים ולא רק חברות. למשל תנובה היא אגודה שיתופית. למה המחוקק אמר חברות? להראות שבין שני עוסקים מורשים זה לא מיזוג לצורך חוק זה, היות שעוסק מורשה זה עסק לא עוסקים בסדר גודל כזה בחוק זה.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 הגדרות - סעיף 1
"חברה" - חברה שנוסדה ונרשמה לפי פקודת החברות [נוסח חדש], התשמ"ג-1983, 2,
לרבות חברת חוץ שנרשמה כאמור, אגודה שיתופית רשומה כמשמעותה בפקודת האגודות
השיתופיות 3 ושותפות שנרשמה לפי פקודת השותפויות [נוסח חדש], התשל"ה-1975; 4;

לזה יש חריג, הוא חריג בעל השליטה בחברה מתחרה. נקרא גם "חריג זלקינד" –
[החלטת הממונה על הגבלים עסקיים בעניין: רכישת מניות נחושתן על-ידי מר גרשון זלקינד](#),
הוצ' ועד מחוז ת"א, כרך א', 113 - מדובר בבעלים של אלקטרה (שהיה גם בעלים של השקם
אותו רכש מצה"ל היות שרצה את הנדל"ן של השקם שלא היה מועט). גרשון זלקינד היה מבעלי
אלקטרה, חברה זאת עסקה בנדל"ן וגם במעליות. החברה רצתה להשתלט על נחושתן וכך ביחד
להגיע לשליטה על 75% משוק המעליות בישראל. היה ברור שלא ניתן לעשות מיזוג אופקי, זאת
אומרת שאלקטרה קונה את נחושתן. זהו מיזוג פתולוגי, בעייתי וסיכויי לאישור אינם גבוהים.
לפיכך הוחלט שזלקין ירכוש באופן אישי מניות של נחושתן. לכאורה, אין כאן מיזוג, אבל הממונה
על ההגבלים העסקיים אמר שרואים את העסקה כעסקת מיזוג בין חברות כאילו נעשתה על ידי
אלקטרה עצמה.

ההגדרה אומרת לרבות, שאת אומרת שזה לא רשימה סגורה. כתוב לרבות בחוזה שזה כולל
באמצעות אחר ואפילו באמצעות נאמן (שבפקודת מס הכנסה זה לא נכלל). השאלה שנבחנת היא
השאלה האם נוצרה אינטגרציה עסקית בין החברות. עוסקים במהות, בהשפעה תחרותית ולא
במסגרת. מיזוג יחשב גם בעסקה בה בעל השליטה בחברה א' רוכש למעלה מ 25% בחברה ב'.

יש שאלה לא ברורה ברמת בתי משפט. מבחינת רשות ההגבלים העסקיים אין שאלה, היא תמיד
מפרשנת כך שניתנות לה עוד סמכויות. ברמת הממונה על ההגבלים העסקיים יש החלטה שלא
נבחנה בבית המשפט:

[החלטת הממונה על ההגבלים העסקיים: קביעה לפי סעיף 43\(א\)\(3\) לחוק ההגבלים](#)
[העסקיים בעניין: מיזוג בפועל של החברות גולקל \(1992\) בע"מ וצובר חברה למסחר בע"מ](#)
(לא פורסם, 17.9.98) – מדובר בשתי חברות שעוסקות ביבוא של גרעינים ומספו למאכל אדם
ובהמות. שתי החברות רצו להתמזג. באותה החלטה ארוכה ומפורטת, שנכתבה על מנת ליצור
הלכה, קבע הממונה על ההגבלים העסקיים שרף ה 25% הוא הרף שמאבחן בין חזקה חלוטה לבין
מקרה שעלול להיחשב כמיזוג. עד אז הדעה הייתה ש 25% קובע אם יש מיזוג או לא. אבל הממונה
אמר שמעל 25% זה חזקה חלוטה שזה מיזוג ואילו מתחת לזה זה אולי מיזוג, אבל לא בטוח שזה
לא מיזוג. כאמור, אין על כך הלכה של בית המשפט. יצוין שהדבר נאמר באוביטר וזה מבטא את
עמדת הממונה על ההגבלים העסקיים.

נקודה נוספת לגבי הרף של ה- 25%. אין צורך שבמסגרת העסקה יועברו המניות בחבילה אחת. מה שחשוב הוא הרף הכולל. למשל, אם יש חברה שמחזיקה ב 20% מחברה אחרת ואח"כ היא רוכשת עוד 6% זה יהיה מיזוג. למשל כנפיים ואל על.
מיקרה אחר - דירקטוריון כור מנה 12 דירקטורים. מהם לבנק פועלים היו 3 דירקטורים. לימים התפטר אחד הדירקטורים ומספר הדירקטורים ירד, מה שגרם לבנק הפועלים לעבור את ה 25% בייצוג הדירקטוריון. זה נחשב מיזוג על דרך המחדל.

רכיב שלישי - השפעה על התחרות.

צריך להתקיים אחד משלוש המבחנים : סעיפים קטנים של סעיף 17

1. מבחן המחזור הכספי – 17(א)(2) - אם המחזור המצרפי של החברות המתמזגות עולה על 150 מליון שקלים. לזה יש "חריג הסטארט אפ" שאומר שצריך שלכול אחת מהחברות יהיה מעל 10 מליון. חריג זה נולד כתוצאה מרצון לעודד השקעה בחברות סטארט אפ. למשל, אם גוף כור משקיע בחברת סטארט אפ, שיש לה פוטנציאל אבל אין לה מחזור של 10 מליון זה לא מיזוג.
2. מבחן נתח השוק – 17(א)(1) – ללא קשר למחזור הכספי של החברות, אם נתח השוק המצרפי של החברות המצטרפות עולה על 50%. זהו סך המונופולין – הכוונה כאן היא למיזוגים יוצרי מונופולין.
3. 17(א)(3) – חוסה בצילו של מבחן נתח השוק הוא מבחן "כבר מונופולין" – זה אומר שלפני העסקה אחד הצדדים לעסקה הוא כבר מונופולין. אם רוכש או נרכש הוא כבר מונופולין זה דורש פיקוח ואישור.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

פרק ג': מיזוג חברות

סימן א': תחולה ואיסור מיזוג

17. תחולה [תיקון: תשנ"ט]

(א) הוראות פרק זה יחולו על מיזוג חברות שמתקיים בהן אחד מאלה:

- (1) כתוצאה מהמיזוג חלקן של החברות המתמזגות בכלל הייצור, המכירה, השיווק או הרכישה של נכס מסויים ונכס דומה או מתן שירות מסויים ושירות דומה, יעלה על מחצית, או על שיעור נמוך ממנה אם קבע כך השר, לענין מונופולין, לפי סעיף 26(ג).
- (2) מחזור המכירות של החברות המתמזגות ביחד, בשנת המאזן שקדמה למיזוג, עולה על סכום של 150 מיליון שקלים חדשים; השר רשאי, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, לשנות את הסכום האמור.
- (3) אחת החברות המתמזגות היא בעל מונופולין כמשמעותו בסעיף 26.

במיזוג בין חברות קמה חובה על פי החוק להגיש בקשה לאישור מיזוג וכשהממונה על ההגבלים העסקיים מקבל את הבקשה הוא יכול על פי ס' 21 לאשר את הבקשה, לסרב או לקבל בתנאים.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

21. החלטת הממונה

(א) הממונה יתנגד למיזוג חברות או יתנה אותו בתנאים אם לדעתו קיים חשש סביר כי כתוצאה מן המיזוג כפי שהוצע תיפגע באופן משמעותי התחרות באותו ענף או ייפגע הציבור באחת מאלה:

(1) רמת המחירים של נכס או של שירות;

(2) איכות נמוכה של נכס או של שירות;

(3) הכמות המסופקת של הנכס או היקף השירות, או סדירות האספקה ותנאיה.

(ב) על החלטת הממונה להסכים למיזוג חברות, להתנגד לו או להתנותו בתנאים יפרסם הממונה הודעה ברשומות ובשני עתונים יומיים.

הפעלת השיקולים באה לידי ביטוי בין השאר בפרשות אלו:

1. [החלטת הממונה על ההגבלים העסקיים בעניין: אישור המיזוג בין שופרסל בע"מ לבין קלאב מרקט רשתות בע"מ](#) (פורסם באתר רשות הה"ע, החלטה מיום 21 בנובמבר 2005) [דוקטרינת ה"חברה המתמוטטת"]
2. [ה"ע 613/05 דור-אלון אנרגיה ישראל \(1998\) בע"מ נ' הממונה על ההגבלים העסקיים](#) (פורסם באתר רשות הה"ע);
3. עוף טוב.

20.1.2008 - שיעור מס' 10.

מיזוגים המשך.

השאלה המרכזית בתחום המיזוגים היא: מהם הקריטריונים לאשר או לא לאשר או לאשר בתנאים את בקשת המיזוג.

אם יש עסקה הנופלת להגדרת מיזוג, קמה חובה להגיש בקשת מיזוג לממונה על ההגבלים העסקיים. סמכותו של הממונה מכוח ס' 21 היא לאשר, לא לאשר, או לאשר בתנאים. הרוב המכריע של הבקשות מאושר בתנאים.

אבל יש לזכור כי בסטטיסטיקה זאת לא כלולות בקשות מיזוג פתולוגיות, שלא היו מתקבלות ממילא ולכן כלל לא מוגשות.

המחלוקת בדרך כלל היא על התנאים. לעיתים הם לא מפריעים לעסקה, ולעיתים התנאים כל כך מחמירים עד שפרקטית הם כמו סירוב לבקשה.

הפרמטרים המרכזיים שאותם בוחן הממונה על ההגבלים העסקיים:

יש מספר פרמטרים שבוחנים את ההשפעה על התחרות. יש לבחון את כולם ביחד. אף אחד לא קונקלוסיבי ולא עומד בפני עצמו.

1. **האם יחסי המיזוג הם בין מתחרים (אופקיים) או לא מתחרים (אנכיים)** – זה דומה למה שנאמר על הסדרים כובלים.

לדוגמא : הסדר אנכי – ספק של חומרי גלם מבקש להתמזג עם אחת החברות שרוכשות את חומר הגלם כדי ליצור מוצר המשך.
ככלל יחסים אופקיים פוגעים בתחרות. הם גורעים מתחרה אחד מהשוק, וזה לכשעצמו פוגע בתחרות, על פניו.
לעומת זאת מיזוגים אנכיים, יש להם גם תועלות כמו יעילות כלכלית, תועלות לצרכן למשל ביותר אינפורמציה לצרכן ועוד. לפיכך, הם בד"כ פחות פוגעניים בתחרות.

הערה - יש גם מיזוג בין גופים זרים שאין ביניהם סינרגיה עסקית. זה נדיר יחסית ועל פניו אין עליהם השלכות של תחרות. מיזוג כזה יכול להיכנס להגדרה של מיזוג בגלל המתחזר.

2. **רמת הריכוזיות בשוק או בשווקים שיושפעו מהמיזוג** – במיזוג אנכי מדבר לפחות בשני שווקים, ובמיזוג אופקי מדובר בד"כ בשוק אחד.
הריכוזיות בודקת שני רבדים :
האחד, את כמות המתחרים בשוק והשני, את משקלם הסגולי - שוק ריכוזי הוא כזה שיש בו מעט מתחרים, שלכל אחד מהם נתח שוק משמעותי. בארץ השוק קטן ויש הרבה שווקים ריכוזיים. יש לכך מדדים סטטיסטיים שהרשות להגבלים עסקיים בארץ משתמשת בהם אשר נלקחים מארה"ב. למשל יש מדד HHI או מדד CX. אלו מדדים מספריים לניתוח הריכוזיות בשוק (לא נכנס לזה במסגרת זו).
ככול שהשוק יותר ריכוזי, כך הנטייה לאשר את המיזוג קטנה יותר. לעיתים יש מיזוגים בין שווקים.
כשוחר תחרות, עדיף שוק עם מספר מתחרים קטן יותר ופחות מתחרים משמעותיים, מאשר שוק עם הרבה מתחרים אבל מעט מהם עם נתח שוק משמעותי. מבחינת ריכוזיות נעדיף את זה. אם יש מעט חברות ריכוזיות זה נותן יותר תחרותיות.
למשל המיזוג בין "דור" ו"אלון" היה פרו תחרותי. אמנם הוא אופקי, יש מיעוט מתחרים, מספר חברות הדלק ירד משבע לשש, אבל בכול זאת המיזוג היה טוב, כי קיבלנו מתחרה שיכול להתחרות בשלושת המתחרים הגדולים (פז, סונול, דלק). לפיכך מיזוג זה אושר בברכה. אותו דבר אילו היה איחוד של בנקים קטנים כגון איגוד עם בנק בינלאומי, איחוד כזה יתקבל בברכה כי הוא יצור גוף שיכול להתחרות בבנקים הגדולים.
3. **חסמי הכניסה** – קריטריון זה הוזכר כשדובר על הגדרת שוק וזה אותו דבר. חסמים זה אומר מה שצריך לעבור מתחרה חדש שמעוניין להיכנס לשוק.
חסמי הכניסה בוחנים את התחרות הפוטנציאלית לעומת הריכוזיות שבוחנת את התחרות הקיימת.
למה חשובה גם התחרות הפוטנציאלית? כי ההנחה היא שבמצב של שוק עם חסמי כניסה נמוכים ואם תהינה הזדמנויות עסקיות ראויות (משמע יכולת להרוויח טוב במאמץ נמוך) זה יגרום לכך שמתחרים חדשים ייכנסו לשוק. לכן יש חשיבות לתחרות הפוטנציאלית. זה מרסן כוח ומרסן עלית מחירים.
לפיכך, ככול שחסמי השוק גבוהים יותר, הנטייה לאשר את המיזוג נמוכה יותר.

4. **גורם מחולל תחרות** – נקרא "סוס פרא" בספרות האמריקאית – מדובר במתחרה בשוק ריכוזי שלא מתנהל לפי הכללים המקובלים בענף. לדוגמא, רמי לוי בשוק המזון שהולך לקראת הצרכן בשיווק הנחות.
- אם אחד הגורמים במיזוג הוא גורם מחולל תחרות הנטייה היא לסרב לתחרות כי לא רוצים להפסיד אותו. מחולל התחרות צריך להיות גדול, אבל לא גדול מדי. אם המחולל יתמזג ויגדל הוא לא יהיה יותר מחולל תחרות.
- לדוגמא: במיזוג בין "דור אלון" ל"סונול", שהוא המיזוג היחידי שסורב בשנת 2006, אחת הסיבות שהעסקה סורבה¹ היא שנקבע שדור אלון היא סוס פרא בשוק ההגבלים העסקיים. החלטה זאת הגיע לבתי הדין להגבלים עסקיים, שם היא התהפכה, ועלתה לביהמ"ש העליון שהחזיר את החלטת הממונה על כנה.
- בפסה"ד ציינו את "דור אלון" כמחולל תחרות, ונתנו שלוש דוגמאות שהביאו למסקנה זאת:
1. חנניות נוחות – חנות "אלונית" היא חנות הנוחות הראשונה שנפתחה בארץ. הם היו הראשונים בתחום זה, אחריהם באו "yellow", "מנטה" ועוד.
 2. תדלוק עצמי - הם הראשונים שהנהיגו את התדלוק העצמי. היום זה חובה וזה נותן הנחות.
 3. הנחות לצייר רכב - הם הראשונים שנתנו הנחות לצייר רכב.
- לפיכך, אחד הנימוקים של הסיורב היה שלא רצו להפסיד את דור אלון כגורם מחולל תחרות.
5. **השפעה בין שוקית והתחשבות במגמות עתיד** - נימוק נוסף של העליון לסיורב למיזוג בין דור אלון לסונול הוא נימוק של השפעה בין שוקית והתחשבות במגמות עתיד.
- השפעה בין שוקית – לעיתים יהיה נכון לספוג מיזוג בשוק אי כדי לתגבר תחרות בשוק ב'. למשל, מיזוג חברות הכבלים. בתחילה היו שבע חברות, אח"כ המספר ירד לחמש, אח"כ לשלוש ובסופו של יום יש חברה אחת – "הוט". למיזוג של "תבל", "מת"ב" ו"ערוצי זהב" היו כ-13-15 תנאים. אחד התנאים הבסיסיים שעורר את המחלוקת ביתר שאת הוא שחברת הכבלים התחייבה, עם ערביות בנקאיות, להיכנס לתחרות בשוק הטלפוניה הנייחת. זאת אומרת שהייתה נכונות לספוג פגיעה מסוימת בתחרות בשוק שידורי הטלביזיה בכבלים בכדי לחולל תחרות מול בזק בשוק הטלפוניה הנייחת.
- פרמטר זה בא לביטוי גם בעניין דור אלון וסונול. בערכאה השנייה, בבית הדין להגבלים עסקיים, בה אושר המיזוג (לפני ששוב סורב בעליון), 85% מפסה"ד מסביר למה המיזוג הוא פתולוגי ומסביר את מה שנאמר לעיל מנימוקי הממונה והעליון לגבי הטענות נגד המיזוג כגון – שזה מיזוג אופקי, השוק ריכוזי, השוק עם חסמי כניסה גבוהים, יש יתרון למתחרים הקיימים כי המקומות הטובים תפוסים, מפסידים את דור אלון כגורם מחולל תחרות, אבל בכול זאת המיזוג אושר בערכאה זאת בגלל שניתן משקל למרכיב ההשפעה הבין שוקית ולהתחשבות במגמות העתיד.

¹ מדובר במיזוג בו דור אנרגיה, בשליטת בורוביץ, היו אמורים לקנות את סונול, והעסקה נפלה רק בגלל הממונה על ההגבלים העסקיים שלא אישר אותה

באותה עת דובר על המכרז של הפרטת בית הזיקוק באשדוד. יש את שוק הדלק הקמעונאי מעליו קיים שוק הדלק הסיטונאי, שמסופק עי שני גורמים : בתי הזיקוק באשדוד (בז"א) ובתי הזיקוק בחיפה (בז"ח). הייתה החלטת ממשלה באותה תקופה להפריט את בז"א ואת בז"ח, והוחלט שחברות הדלק יכולות להתמודד על התחנה באשדוד (על חיפה לא נתנו להם להתחרות היות שהיא גדולה מדי וזה היה יוצר מונופול משמעותי מדי). הטענה של דור אלון סונול הייתה שאם דור אלון ירכשו את סונול הם מוכנים להתחייב שלא להתחרות על רכישה של בז"ן אשדוד וכך הם יהיו מנועים להיות בעלים של שוק הדלק הסיטונאי. בית הדין קיבל את הטענה ואמר שבהנחה שאחת מחברות הדלק האחרות ירכשו את בזן אשדוד זה טוב שמתחרה גדול אחר לפחות לא יהיה הבעלים של חברת זיקוק. לפיכך, אושר המיזוג כשהתנאי המרכזי הוא האיסור על החברה החדשה להשתתף במכרז על בתי הזיקוק. המרצה סבור שפס"ד זה הוא הנכון והראוי.

במקרה זה היו שלושה תנאים : 1. הכריחו אותם למכור מספר תחנות, 2. הכריחו אותם למכור עוד תחנות אם לא תהייה אף חברת דלק שתרכוש את בזן אשדוד. 3. ? על החלטה זאת הוגש ערעור לעליון. העליון לא קיבל את דעתו של בה"ד להגבלים עסקיים ואמר שלא ניתן להתחשב בתרחישי עתיד. אין ודאות שהתרחישים אכן יתממשו ויש להתייחס למצב הקיים. המחלוקת הייתה איך לאזן בין שיקול של התפתחות עתידית לשאר השיקולים והעליון אמר שבית הדין נתן משקל גדול מדי לתרחיש העתידי לפיו "פז" או "דלק" ישלטו בבזן אשדוד. אולם העליון סבור שכל יתר השיקולים מכריעים את השיקול היחיד הזה. לפיכך בעליון שוב לא אישרו את המיזוג הזה. הערה – בפועל בסופו של דבר התוצאה הייתה שאכן בזן אשדוד נרכשו על ידי פז.

27.1.2008 - שיעור מס' 11.

מונופולין

זהו נושא "לא חרוש" בשדה הישראלי, ויש עוד הרבה מה לעשות. פרק ד' לחוק עוסק באכיפה תחרותית נגד בעלי מונופולין = ניצול כוח מונופולי לרעה. דיני ההגבלים החלו כריאקציה לכוח המונופולי של הפירמות בארה"ב שתורגם גם לכוח פוליטי. תאגידי ענק בתעשיות הרכב ובתעשיות אחרות, צברו כוח רב. לפיכך, צמחו כמענה דיני האנטי-טרסט - Antitrust – נגד הקונצרנים הגדולים ונגד איחוד ההון. הנחת בסיס בתחום התחרות היא שקיומו של כוח מונופולי, אינה טובה לתחרות. המונופול הוא גוף שיש לו כוח להכתיב תנאי מסחר. הוא יכול להכתיב את תנאי שווק כי הוא האלטרנטיבה העיקרית של הצרכן לצרכני השירות נשוא המונופול.

ניתן לחלק את השווקים כדלהלן :

1. שוק מונופולי- שיש בו בעל מונופולין אחד.
2. שוק ריכוזי (אוליגופול) – אין בו בעל מונופול אחד, אלא שוק ריכוזי. יש בו מעט מתחרים שלכל אחד מהם יש נתח שוק משמעותי, אבל אין בו מונופול אחד. למשל שוק הדלק, שוק הבנקאות, שוק הביטוח ועוד.
1. שוק אטומיסטי – יש מתחרים (אטומים) רבים באופן ביזורי.

מצבו של הצרכן בשוק מונופולי הוא הרע ביותר.
כי למונופול יש את הכוח למקם את המחיר, את השוק בנקודה הנוחה לו.
פרק ד' לחוק עוסק בניסיון לטפל בבעיה זאת.

יש לזכור שמונופול כשלעצמו זאת לא עבירה פלילית ולא הפרה אזרחית. מונופול זאת לא מילת
גנאי. זהו **סטאטוס משפטי**. אלה שכל סטאטוס משפטי אחר יש לצידו חובות וזכויות, בעוד
שלמונופול צמודים רק חובות בהיבט המשפטי. יש לו רק זכויות בהיבט השיווקי. חובות אלו הם
הלב של פרק ד' לחוק.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

26. מונופולין ובעל מונופולין

(א) לענין חוק זה יראו כמונופולין ריכוז של יותר ממחצית מכלל מתן שירותים, או מכלל רכישתם, בידי של אדם אחד
(להלן - בעל המונופולין). על קיומו של מונופולין כאמור יכריז הממונה בהודעה ברשומות; על
הכרזה כאמור יחולו הוראות סעיף 43(ב) עד (ה), כאילו היתה קביעה לפי סעיף 43(א).
(ב) המונופולין יכול שיהיה באזור מסויים.

(ג) השר רשאי, לפי המלצת הממונה, לקבוע כי לגבי נכסים מסויימים או שירות מסויים, יראו
כמונופולין ריכוז בשיעור נמוך ממחצית אם ראה כי למי שבידיו ריכוז כאמור יש השפעה
מכרעת בשוק לגבי אותם נכסים או אותם שירותים.

(ד) היה הריכוז האמור בסעיף קטן (א) או שנקבע לפי סעיף קטן (ג) נתון בידי שני בני אדם
או יותר שאין ביניהם תחרות או קיימת ביניהם תחרות מועטה בלבד (להלן - קבוצת ריכוז),
יראו את הריכוז כמונופולין ואת קבוצת הריכוז כבעל המונופולין, אם הממונה קבע זאת לפי
סעיף 43(א)(4).

(ה) הממונה ימסור לועדת הכלכלה של הכנסת, אחת לששה חדשים, רשימה של בעלי
מונופולין.

(ו) בסעיף זה, "אדם" - לרבות חברה ובנותיה, בנות של חברה אחת וכן אדם וחברה שהוא
שולט בה.

החובות המיוחדים של בעלי המונופולין.

הגדרה בס' 26 לחוק .

המבחן המקובל בחוק ישראלי, בניגוד למבחנים אחרים בעולם, הוא מבחן נתח השוק בצורתו
הפשטנית. אם יש גוף המחזיק למעלה מ 50% מהשוק, אזי הוא מונופול. למשל ידיעות אחרונות
מחזיק למעלה מ 50% מהעיתונים מהשוק ולכן הוא מונופול.
ס' 26 מדבר בשחור ולבן בצורה הכי פשטנית.

השאלה, כפי שהוצגה בתחילת הקורס באמצעות פס"ד דו פונט, היא מהו **הגדרת השוק**.

מונופול תמיד יגדיר את השוק באופן רחב יותר.

המבחן שלנו הוא מבחן פרימיטיבי כי :

דיני הגבלים במדינות אחרות כגון ארה"ב בודקים גם את כוח שוק – market power . זה מבחן איכותי ולא רק כמותי, שבודק עד כמה יש חסמי כניסה ? מה יוצרת התחרות ? יש הבדל בין תרחיש של מונופול שמחזיק 70% והבא אחריו מחזיק 5%, לבין כזה שהשני בגודלו מחזיק את ה 30% הנותרים. השני הוא מונופול מעט מתון יותר מהמקרה הראשון. בארה"ב יכול להיות שלחברה יהיה פחות מ 50% והיא תהייה מונופול – יש גם מצב של ניסיון "למנפלי" את השוק בארה"ב . בארה"ב השתמשו בפס"ד של אלקואה (חברת אלומיניום) שם קבע ביהמ"ש שאם חברה מחזיקה למעלה מ 30% זאת חזקה שניתנת לסתירה שהיא מונופול, ואם מחזיקה יותר מ 50%, זאת חזקה חלוטה לכך. אצלנו יש פשוט רק מבחן של 50%.

יש חריג בס' 26(ג) ששר יכול לקבוע לגבי מגזר מסוים שרף המונופולין יהיה נמוך יותר. זה קרה למשל בענף הגז. השימוש בסמכות הזאת נדיר מאוד ויש כאלו בודדים. המרצה סבור שזה לא נכון להפקיד סמכות זאת בידי השר. הסמכות הייתה צריכה להינתן לערכאה מקצועית (הממונה על ההגבלים העסקיים) או שיפוטית (בית הדין להגבלים עסקיים) אז השימוש בסמכות היה פחות נדיר.

הבדיקה של ה 50% יכולה להיות בכלל הארץ או בשטח ספציפי. יכול להיות אגד ערים, שכונה מסוימת. זה קשור להגדרת השוק.

מונופול יכול להיות בצד האספקה, אבל גם בצד הרכישה (כמו הקרטל). הרוב המכריע של המונופולים והקרטלים זה מצד הספקים אבל יש גם חריגים שזה מצד הרכישה. זה רשום בסעיף 26 (א) .

מונופול מצד הרכישה נקרא מונופסון.

הדינים מתייחסים לשניהם אותו דבר. ההבדל הוא רק ברמת השכיחות. לדוגמא : תנובה ומובילי החלב – תנובה היא מונופול משני הצדדים. בפרשת "מובילי החלב" היא הייתה מונופול (מונופסון) מהצד של הרוכש. תנובה רוכשת 85% מהחלב הגולמי לפיכך היא מונופול מצד הרכישה (מונופסון). דוגמא נוספת : יש מונופול של רכישה (מונופסון) של גרוטאות ברזל.

ספיח אחרון להגדרת מונופולין – קבוצת ריכוז ס' 26(ד) לחוק קובע שבנסיבות חריגות יכול כוח מונופולי לרבוץ ואו להיות בידי שני גופים שאין ביניהם תחרות, או שיש תחרות מועטת בלבד. סעיף זה הוא העתק מהאיחוד האירופי. הסעיף לא מוצלח ולא משתמשים בזה כי יותר קל ויותר שמיש להשתמש בהסדר כובל.

הערה נוספת - יש לשים לב שבסעיף 26(א) כתוב שה - 50% הוא בידי **אדם אחד**. בסעיף 26(ו) אדם זה גם חברה וחברות בנות שלה. זאת אומרת שלא ניתן להימלט מאכיפת דיני המונופולין באמצעות הקמת חברות וחברות בת. למשל ידיעות אחרונות לא יכולה להימלט מהגדרת המונופול עי פיצול אחזקות והקמת חברות בת כגון שכול חברה תקבל איזור אחר בארץ.

הכרזת מונופולין - ס' 26 אומר שהממונה יכריז על קיומו של מונופול. יש שיקול דעת, אבל יכול להכריז.

בעבר היה ויכוח האם ההכרזה דקלרטיבית או קונטיטוטיבית. היום הויכוח פחות משמעותי. לאחר פרשת בזק (פס"ד שנכתב בצורה ייחודית כדי לשמש להלכה) בה נקבע שהכרזת המונופולין אינה תנאי להפעלת הפיקוח על בעלי מונופולין, ואינה תנאי לקיומו של מונופול.

לפיכך, מי שמחזיק מעל 50% מהשוק יכול להיחשב כמונופול, ולא חשוב אם הוכרז או לא. ההלכה גימדה את ההכרזה ומה שנשאר ממנה הוא שתי משמעויות :

1. במישורי האכיפה המנהלית והפלילית - כמינהל תקין, רשות ההגבלים היא בעלת סמכות האכיפה על בעלי מונופולין, ולפני האכיפה עליה להכריז על קיומו של המונופול.
2. במישור האזרחי - ההכרזה יוצרת חזקה (הניתנת לסתירה) שמדובר במונופולין.

עיקר החובות המיוחדות החלות על בעל מונופולין.

איסור לנצל את מעמדו המונופולי לרעה. – ס' 29א - זה העיקר.

חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07] . .

29א ניצול מעמד לרעה [תיקון: תשנ"ו]

(א) בעל מונופולין לא ינצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור.

(ב) יראו בעל מונופולין כמנצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור, בכל אחד מן המקרים האלה:

- (1) קביעה של רמת מחירי קניה או מכירה בלתי הוגנים של הנכס או של השירות שבמונופולין;
- (2) צמצום או הגדלה של כמות הנכסים או היקף השירותים המוצעים על-ידי בעל מונופולין, שלא במסגרת פעילות תחרותית הוגנת;
- (3) קביעת תנאי התקשרות שונים לעסקות דומות אשר עשויים להעניק ללקוחות או לספקים מסויימים יתרון בלתי הוגן כלפי המתחרים בהם;
- (4) התניית ההתקשרות בדבר הנכס או השירות שבמונופולין בתנאים אשר מטבעם או בהתאם לתנאי מסחר מקובלים אינם נוגעים לנושא ההתקשרות.

הוראות סעיף קטן זה באות להוסיף על הוראות סעיף קטן (א)

מה זה ניצול מעמד מונופולי לרעה ?

זאת השאלה הקשה ביותר (בנוסף לשאלת הגדרת השוק). לפיכך, 90% מהאכיפה היא דרך הקרטלים. כי בתחום הקרטלים יש להראות שיש רק תאום הפוגע בתחרות. לעומת זאת במונופול יש להראות שבהתנהגות של החברה יש ניצול לרעה של המעמד המונופולי.

החוק קובע מס חזקות חלוטת שבהן תיחשב התנהגות של מונופול כניצול כוחו לרעה :

איסור מרכזי ראשון – ס' 29א(1)

גביית מחיר לא הוגן = excessive pricing באיחוד האירופי = fair pricing בארה"ב. זה דומה לפיקוח על המחירים. בכדי להשתמש בזה צריך להגדיר מהו מחיר הוגן. למדוד זאת זה קשה מאוד, ולכן לא משתמשים בעילה זאת. רשות ההגבלים העסקיים מעדיפה להשתמש בפיקוח על ההתנהגות, ולא פיקוח על המחיר. קשה לקבוע מהו מחיר הוגן ומה שלא. מחיר לא הוגן זה יכול להיות מופרז בגובהו או יכול להיות טורפני כי הוא נמוך בצורה בלתי סבירה – המטרה היא לפגוע במתחרים. התועלת לצרכן הוא לטווח קצר, בטווח הארוך המונופול יעלה את המחיר ויפצה את עצמו עם פרמיה חדשה גבוהה, ואז הצרכן יפגע.

פסד בזק בינלאומי הוא היחיד שבו נקבע שהמחיר היה גבוה.

בזק היא מונופול בתחום התקשורת בינלאומית. בסוף שנות ה-90 נכנסו לשוק קווי זהב וברק (012 ו 013). לפני כן, משרד התקשורת אישר לבזק את המחירים. כשנכנסו המתחרים, באו בזק ושכנעו את משרד התקשורת שהם צריכים להוריד את המחירים ב - 80% אחוז (משרד התקשורת צריך לאשר גם הורדת מחיר כי רוצים להגן על החברה שלא תקרוס). לפיכך, הייתה כאן הודאת בעל דין שהמחיר לפני כן היה גבוה מדי. המרצה אומר שקשה להאמין שסיטואציה דומה תחזור על עצמה.

איסור מרכזי שני – ס' 29א(3).

אסור למונופול למכור את המוצר במחיר אחר ללקוחות דומים.

כי זה מעוות את התחרות בשוק ההמשך.

למשל חברת פרוטרטום ל פי. וי. סי. שהייתה מונופול בשוק ה P.V.C מכרה לחברת הבת שלה, שמייצרת צינורות פלסטיק, חומר גלם במחיר יותר נמוך ממה שהיא מוכרת לאחרים. אם היו מאפשרים לזה לקרות גם חברת הבת הייתה הופכת לבעלת המונופול. זה נקרא מינוף המונופולין – טכניקות לשכפל את המונופולים ורוצים למנוע זאת.

איסור מרכזי שלישי – ס' 29א(4).

אסור להתנות את המוצר במוצר אחר.

העילה המרכזית במשפט מיקרוסופט הייתה שמיקרוסופט מנסה לשכפל את הכוח המונופולי שהיה במערכות ההפעלה חלונות - windows גם לשוק הדפדפן. הדפדפן של נטסקייפ היה יותר טוב מהאקספלורר של מיקרוסופט, אבל הרוב המכריע משתמשים בכול זאת באקספלורר.

איסור מרכזי רביעי. – ס' 29א(2).

איסור לסרב לספק את המוצר –

זה "אח צעיר" של האיסור הקודם, של ההתניה של מוצר במוצר. מילות השסתום הן "אופן בלתי סביר" את זה כל בימ"ש יכול לפרש כרצונו, באופן אחר. יש על זה פסיקה. למשל, אם לקוח לא עומד בהסכמים או לא משלם זה בסדר לא למכור לו. אבל אם הוא סורב בגלל שהוא סוטה ממחיר המומלץ לצרכן למשל אז זה לא בסדר. דוגמא: נעלי קרוקס אם מישהו יוריד את המחיר שנקבע, ויקבע שקרוקס זה מונופולין (תלוי בהגדרת שוק), וקרוקס יסרבו למכור לו אזי הם יעברו על איסור זה.

הבחינה

שעתיים

יהיו שני קייסים. חומר פתוח. הדגש הוא על הניתוח. לא להוריד את כול המחברת. לא צריך לכתוב הרבה. יש לעבוד עם העובדות של האירוע. החכמה היישום. לא צריך לכתוב הרבה להראות את ההתלבטות המשפטית הנכונה. פסקי הדין החשובים הם אלו שדיברנו עליהם. לתת סעיפי חוק ואסמכתאות מהחוק לא רק סיפורים אלא גם סעיפי חוק ואסמכתאות.

יהיה באתר פיתרון בנקודות של המבחן לדוגמא.

תוכן עניינים

1..... 04.11.2008 - שיעור מס' 1..... 1

1..... חומר לקורס גם באתר רשות ההגבלים העסקיים..... 1

1..... פיקוח על קרטלים (פרק ב' לחוק)..... 1

1..... פיקוח על התנהגות של בעלי מונופולים. (פרק ד' לחוק)..... 1

1..... פיקוח על מיזוגים בין חברות (פרק ג' לחוק)..... 1

2..... סמכויות הממונה על ההגבלים העסקיים..... 2

2..... אכיפה בשלושת המסלולים..... 2

2..... מבוא..... 2

3..... אכיפה :..... 3

3..... 11.11.2008 - שיעור מס' 2..... 3

3..... המאפיינים הייחודיים של התחרות במשק הישראלי..... 3

3..... ארבע מאפיינים מרכזיים לבעיית התחרות במשק הישראלי :..... 3

3..... הגדרה :..... 3

3..... הגדרה :..... 3

4..... הגדרת שוק..... 4

4..... יש שלושת מישורי האכיפה בתחום ההגבלים העסקיים :..... 4

5..... הגדרת השוק הרלוונטי מורכבת משלושה רבדים :..... 5

5..... שוק המוצר הרלוונטי..... 5

7..... שוק גיאוגרפי רלוונטי..... 7

7..... לרוב ככול שהמוצרים זולים יותר, השוק הוא באזור קטן יותר..... 7

7..... 18.11.2008 - שיעור מס' 3..... 7

7..... entry barriers..... חסמי הכניסה..... 7

7..... חסמי הכניסה לשוק..... 7

7..... חסמי הכניסה בוחנים את הצד של ההיצע. לעומת, השוק הרלוונטי שבדק את הצד של הביקוש..... 7

8..... הסדרים כובלים – קרטלים. פרק ב' לחוק ההגבלים העסקיים..... 8

8..... רכיב ראשון – הסדר..... 8

8..... מוגדר באופן רחב בס' 1 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988..... 8

9..... רכיב שני – קובע שהסדר צל בין בני אדם שמנהלים עסקים..... 9

10..... רכיב שלישי – פגיעה בתחרות או עלול לפגוע בתחרות..... 10

10..... רכיב רביעי – גם מי שאינו צד להסדר..... 10

10..... דוגמאות שכיחות לקרטלים..... 10

11..... תאום הצע או איכות. –..... 11

11..... הנחיה או המלצה של איגוד עסקי לחבריו. – ס' 5 לחוק..... 11

11..... כהונה במשרה צולבת בחברות מתחרות..... 11

11..... שיתופי פעולה בין מתחרים ישראלים מחוץ לתחומי ישראל..... 11

11..... סיכול כניסה מתחרה זר לישראל. – למשל, הסיפור של חברת מלט..... 11

11..... הגדרת הסדר כובל..... 11

- 12.....2008.11.25 - שיעור מס' 4.....
- 12..... כיצד בודקים אם יש פגיעה בתחרות?.....
- 12..... 50. עוולה בניזיקין.....
- 12..... דין מעשה ומחדל בניגוד להוראות חוק זה, כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 17.1.
- 12..... בתחום האזרחי יש פסקי דין המסתמכים רק על החזקות.....
- 13..... יש 4 חזקות :.....
- 13..... חזקה מס' 1 - הסדרי תיאום מחירים.....
- 13..... הגדרות.....
- 14..... מחיר מומלץ – גם נכנס להסדרים כובלים, בעיקר אם הספקים נוהגים בפועל לפי המחיר הזה.....
- 14..... תיאום אופקי ותיאום אנכי.....
- 16..... חזקה מס' 2 - חזקת הרווח שיופק כתוצאה ממכירת המוצר.....
- 16..... חזקה מס' 3 - הסדרי חלוקת שוק.....
- 16..... תרמיות ותיאומים במכרזים.....
- 16..... חזקה מס' 4 - הסדרים לויסות ההיצע.....
- 16..... סעיף 2(ב)(4) – הסדרי מכסות ותיאום האיכות.....
- 16..... 2008.12.2 - שיעור מס' 5.....
- 16..... חזקות הכבילות (המשך).....
- 16..... חזקה מס' 3 - הסדרי חלוקת שוק.....
- 16..... חזקה מס' 4 - הסדרים לויסות ההיצע.....
- 17..... קו התפר בין הסדר כובל פלילי לאזרחי.....
- 17..... מתי הסדר כובל מגיע לכדי הסדר כובל פלילי?.....
- 17..... 47. עונשין [תיקון: תשנ"ו, תש"ס].....
- 19..... השיקול המרכזי להעמדה לדין כאמור בס' 62 לחוק סדר הדין הפלילי.....
- 19..... עניין לציבור.....
- 19..... שיקולי משנה לגבי העמדה לדין.....
- 19..... 2008.12.9 - שיעור מס' 6.....
- 19..... קווי הגבול בין פלילי לאזרחי, בתחום ההגבלים העסקיים. (המשך).....
- 19..... דווח יזום (הסגרה) (הלשנה מבחינת המפר).....
- 20..... התנאים בתכנית האמריקאית :.....
- 20..... תכנית החסינות בישראל (טיוטא מאוקטובר 2003 שאושרה עי מזוז מאי 2005).....
- 20..... פטורים מכוח סעיף 3..... **שגיאה! הסימניה אינה מוגדרת.**
- 21..... למעשה יש שתי קבוצות :.....
- 22..... יש שתי קבוצות של פטורים :.....
- 22..... מה ההיגיון של סעיף 3 ?.....
- 23..... הכללים הכלליים והגנריים.....
- 23..... 2008.12.16 - שיעור מס' 7.....
- 23..... חזרה :.....
- 23..... הפטורים של ס' 3 :.....

- 23..... סעיפים 3(2), 3(3) ו 3(8) – הסעיפים הקנייניים :
- 24..... סעיף 3(2)
- 24..... סעיף 3(3) -
- 25..... סעיף 3(8) -
- 25..... סעיף 3(5) -
- 26..... 50ב. צו מוסכם [תיקון: תש"ס].....
- 26..... חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 [תיקון אחרון: 11/1/07]
- 26..... חוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968[תיקון אחרון: 30/5/07]
- 27..... סעיף 3(4) - הפטור החקלאי –
- 27..... סעיף 3(7) – פטור התובלה –
- 28..... 2008.12.30- שיעור מסי 8
- 28..... להשלים לבד את הפטורים של סעיף 3 לחוק.
- 28..... מסלולי האישור והפטור :
- 28..... מסלול האישור מבית הדין להגבלים עסקיים, או הפטור מהממונה על ההגבלים העסקיים :
- 28..... פטור מהממונה על ההגבלים העסקיים
- 29..... אישור מבית הדין להגבלים עסקיים
- 29..... הבדל בין פטור לאישור –
- 30..... דוגמא למשחק בין אישור לפטור – קרטל הובלת החלב.
- 31..... פטורי הסוג.
- 31..... 15א. פטור סוג [תיקון: תש"ס]
- 32..... מהם פטורי סוג?
- 33..... יש גם הוראות והגדרות כלליות המשותפות לכול הפטורים.
- 33..... איך נראים פטורי הסוג ? :
- 33..... 2008.1.13- שיעור מסי 9.
- 33..... מיזוגים בין חברות - פרק ג' לחוק.
- 33..... מהו מיזוג בין חברות לצורך חוק הגבלים עסקיים?
- 35..... חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 הגדרות - סעיף 1
- 36..... רכיב שלישי - השפעה על התחרות.
- 36..... צריך להתקיים אחד משלוש המבחנים : סעיפים קטנים של סעיף 17
- 37..... 21. החלטת הממונה.
- 37..... 2008.1.20- שיעור מסי 10.
- 37..... מיזוגים המשך.
- 37..... הפרמטרים המרכזיים שאותם בוחן הממונה על ההגבלים העסקיים :
- 39..... לפיכך, אחד הנימוקים של הסירוב היה שלא רצו להפסיד את דור אלון כגורם מחולל תחרות.
- 40..... 2008.1.27- שיעור מסי 11.
- 40..... מונופולין
- 41..... 26. מונופולין ובעל מונופולין

- 41..... החובות המיוחדים של בעלי המונופולין.
- 42..... השאלה, כפי שהוצגה בתחילת הקורס באמצעות פס"ד דו פונט, היא מהו הגדרת השוק.
- 42..... מונופול תמיד יגדיר את השוק באופן רחב יותר.
- 42..... המבחן שלנו הוא מבחן פרימיטיבי כי :
- 43..... עיקר החובות המיוחדות החלות על בעל מונופולין.
- 43..... 29א ניצול מעמד לרעה [תיקון: תשנ"ו]
- 43..... הוראות סעיף קטן זה באות להוסיף על הוראות סעיף קטן (א)
- 44..... מה זה ניצול מעמד מונופולי לרעה ?
- 44..... החוק קובע מס חזקות חלוטת שבהן תיחשב התנהגות של מונופול כניצול כוחו לרעה :
- 44..... אסור למונופול למכור את המוצר במחיר אחר ללקוחות דומים.
- 44..... אסור להתנות את המוצר במוצר אחר.
- 45..... איסור לסרב לספק את המוצר –
- 45..... הבחינה
- 45..... שעתיים
- 45..... יהיה באתר פיתרון בנקודות של המבחן לדוגמא.